

Juni 1989 nr. 43

WUASER

ZATERDAG 10 JUNI 1989
 INTERNATIONALE QL BIJEENKOMST
 IN BEDBURG DUITSLAND

**INHOUD
 QUASAR 43**

Kolofon	888
Van de redactie.....	889
Internationale QL-dag	890
Basic Archive 2	892
Vastlopen	893
IBM keyboard voor de QL	894
Geheugenomvang.....	896
MS-DOS emulator "solution"	897
Hup Hup Hup voor de QL-Club	898
Zijtaart impressie	898
Hoe werkt dat nou die stichting Sin_QL_Air	900
Alsof het gedrukt staat	901
Software info	902
Edspr Sprites in Basic.....	903
QLOKI.....	904
De atari st al QL.....	905
Buggies.....	908
Chess	909
Harddisc.....	909
Hardware.....	910
Bericht van een sinclair fan	912
Wat na de Quatum Leap	914
Vraag en Aanbod.....	916

KOLOFON
 Stichting SIN_QL_AIR
 Rotterdam
 giro: 4597345

ADMINISTATIE

sekretariaat
PENNINGMEESTER

Nabestellen oude
nummers.

BOB VISSER
 Snelrewaard 6
 2904 SN Capelle a/d
 IJssel
 Tel. 010-458.3161

VOORZITTER

RON DEN BREEMS
 Kroonstaddreef 27
 3067 RT Rotterdam
 Tel. 010 - 455.1234

REDAKTIJE

C.H.M. BIEMANS
 Elsenstraat 5
 5461 CC Veghel

**GERARD VAN
 ROOIJEN**
 Gruttostraat 15
 3435 DJ Nieuwegein
 Tel. 03402 - 33027

DATABANK

Tel. 03404 - 22533

Sysop:

**MICHEL & WILLEM
 SPANJER**
 Hortensialaan 11
 3702 VD Zeist
 Tel. 03404-20581
 SVP alléén tussen
 19.00 en 22.00 uur

HARDWARE
 Reparaties en
onderdelen

**MICHEL & WILLEM
 SPANJER**
 Hortensialaan 11
 3702 VD Zeist
 Tel. 03404 - 20581
 SVP alléén tussen
 19.00 en 22.00 uur

VRAGEN OVER:
 Superbasic, Pascal,
 Machinetaal, Quill,
 Archive, Abacus,
 Hardware

KEES V.D. WAL
 Kwekerijstraat 22
 2613 VE Delft
 Tel.015 - 140367
 SVP alléén tussen
 20.30 en 23.30 uur

VRAGEN OVER:
 Machinetaal en
 Hardware

ARD JONKER
 Tel. 020-251027

VRAGEN OVER:
 QRAM/multitasking
 programmatuur enz.

COEN VELDHUIS
 Stashouderswg 118c
 3039 CL Rotterdam
 Tel. 010-4667678

Sluitingsdata KOPIJ
 25 juni 1989
 18 augustus 1989

Van de Pedaktie

Daar ligt hij weer voor u, het heeft wat zweetdruppeltjes gekost met het warme weer van de afgelopen dagen, dan is het wel eens moeilijk om achter de QL te kruipen in plaats van in de tuin met een lekker koel drankje, maar goed gelukkig is er deze keer veel vermeldenswaardig bij ons op het redactieburo verschenen mede door de hulp en stimulans van Dhr. Biemans uit Veghel hebben wij dacht ik weer een interessante Quasar kunnen vervaardigen.

Het blijkt dat het toch niet geheel stil is aan het QL-front, als je kijkt naar de bezetting van de bijeenkomsten gehouden in Krinpen en Zijtaart, deze zijn net voorbij en de internationale dag in Duitsland dient zich aan.

De plannen zijn om in het volgende nummer een complete ledenlijst te plaatsen zodat jullie ook weten waar de mede QL-ers in je eigen omgeving zich bevinden.

Ook een overzicht van de verschenen Quasars en een overzicht van de Cartridge-service mogen jullie in een van de volgende uitgaven verwachten.

Ik wil dit nummer afsluiten met nogmaals de oproep dat alle artikelen van harte welkom zijn zowel van en voor beginners als gevorderden, uitgewerkt als Quill bestand op cartridge, Floppy 3,5" of 5 1/4, ook ascii bestanden uit IBM achtigen of Apple Macintosh files kunnen wij konverteren zodat je wat mij betreft het artikel "in de baas zijn tijd" op je werk kan vervaardigen waar je misschien toch noodgedwongen met die andere machine moet werken. Vermeld het wel even indien je een afwijkend fomaat aanlevert.

met vriendelijke groeten

Gerard van Rooijen

Sinclair QL User Club e.V.

Der Vorstand

Sophienstr. 9 - 4040 Neuss 1

Tel. 0049/2101/16575

SQLUC - Sophienstr. 9 - 4040 Neuss 1

DRUCKSACHE

Mijnheer

G. van Rooijen

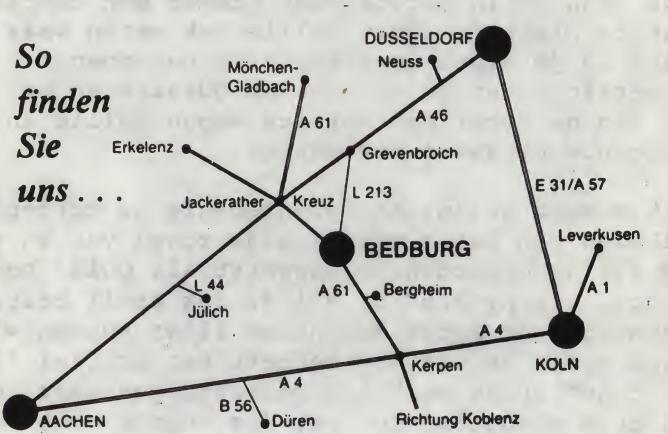
Gruttostraat 15

NL-3435 DT NIEUWEGEIN

Invitation to the 1st international QL-meeting in Schloß Bedburg

Dear QL-User,

we would like to invite you to the first international QL-meeting in Schloß Bedburg on June 10th 1989.

Schloß Bedburg is very easy to find. Leave the motorway and head straight for Bedburg city centre. You will find a set of traffic lights after a sign for 'Schloß Bedburg'. Here you turn left. Then there's another set of lights near a 'Jumbo-Markt'. Turn right now and you will see a car park. Behind this car park you will find Schloß Bedburg.

The meeting will be similar to the one in Hasselt, Belgium. There will be (nearly) all the soft- and hardware producers and dealers there as well as some important people from the QL scene.

The meeting starts at 10 a.m. and will end at 6 p.m. The first workshop starts at 11 a.m. Wolfgang Vogel will present his menu-generator for QPTR, the French club QLCF will demonstrate their version of Minitel (similar to BTX or PRESTEL), to mention but a few themes.

The entrance fee will be DM 10,-- or, if you are member of the Sinclair QL User Club e.V., DM 8,--. The price for exhibitors will be DM 30,-- per table. If you would like to book tables, please contact Detlev Lazar or me.

If you require overnight accomodation, contact

Hotel Bedburger Mühle
Friedrich-Wilhelm-Str. 28
5012 Bedburg
Tel. 0049 2272 3031 or 0049 2272 3032 or 0049 2272 4666

The price for a very comfortable single room is DM 80,-- and DM 120,-- for double room. The price includes breakfast-buffet. If you present the entry ticket for our meeting you can also get a 10% reduction.

There is also a restaurant Bedburger Mühle which has four different meal on offer ranging from DM 10,-- to DM 25,--. These prices are also reduced by 10%.

If you are looking for cheaper accomodation or you would like to camp, please contact Detlev Lazar for further information (Tel. 0049 2181 82169). If you would like to come please inform us before 26th of May 1989.

We are also looking for people who would like to hold workshops.

Yours faithfully

gez.

Helmut J. Heinen

Basic Archive 2

Met belangstelling kijk ik altijd uit naar de nieuwe Quasar met bijdragen van de gevorderden, maar ook de vragen lees ik graag. Ruim een jaar geleden verscheen mijn eerste stukje over Archive (Quasar 34: 689).

Pakweg 5 reacties heb ik ontvangen. Speciaal bedank ik Joop van der Maas (Quasar 40: 836). Waarom weer een stukje over Archive? Gebruikers van een database hebbenn verschillende alternatieven.

Het draaien van Dbase III plus op een IBM kloon mag natuurlijk van u als trouwe QL-liefhebber en Quasar-lezer niet verwacht worden. Flashback van Sector Software is een prachtig programma, maar helaas ontbreekt nog de mogelijkheid om programma's te maken. Flashback Special Edition met report generator is vanaf april verkrijgbaar. Van een programma als Quickfax van Creative CodeWorks is het bij een aankondiging gebleven. Emulatie van CpM Succes (Quasar 39: 802) of MsDos Solution (10 - 20% van de snelheid van een XT) van Digital Precision is helaas traag. Wel wordt het hierdoor makkelijker bestanden uit te wisselen. Ook met een programma als MultiDiscover zijn MsDos, CpM, Unix, BBC bestanden voor de QL bereikbaar, maar schakel voor gebruik wel even Lightning uit. Verder zijn bij PDQL de diverse Archive hulp-programma's van Chas Dillon verkrijgbaar. Kortom Archive dus.

Na deze keuze voor Archive waarschuw ik u maar vast dat dit een mopperstukje over Archive wordt. Bij het doorbladeren van alle nummers van Quasar bleek nog eens hoeveel vragen over Archive gesteld zijn zonder dat daarop een duidelijk antwoord in de Quasar verschenen is. Bijna alles moet geprogrammeerd worden. Het is jammer dat de ervaren programmeurs van Psion ons niet wat meer problemen bespaard hebben.

Standaard QL eigenaren kunnen met een speciaal programma even uit de Psion-programma's stappen (QL world april 1989: 26-28). Degenen die meer dan 128 kB hebben kunnen de Psion programma's met Qram bewerken om multitasking te gebruiken (Quasar 38: 791-792). Het

instellen van datum en tijd mag niet in het boot-programma ontbreken. Een leuk boot-programma is bijv. dat van Frans Meijer (Quasar 17: 290) of van Han Vos (cartridge service). Bezitters van de volledige Trumpcard kunnen bijv.

Lightning, Qram en Xchange laden en houden dan 230 tot 240 kB vrij geheugen over.

Binnen Archive hebben we een programmeertaal die veel op Basic lijkt. Enkele verschillen zijn geen regelnummers, while in plaats van repeat, goede fout afhandeling. Let mag niet weggeletten worden en strings worden niet & aan elkaar geplakt, maar met +. Als extra grapje hebben de toetscombinaties bij Psion een ander nummer gekregen. Kortom verwarring genoeg.

De 54 pagina's van User Guide lijken misschien een beetje weinig. Database management on the Sinclair QL van Mike o'Reilly (Hutchinson, 1985, ISBN 0-09-160551-2) besteedt er 191 bladzijden aan. Door opmaak en lettertype en uitvoerige uitleg staat er niet echt veel meer in dan User Guide.

Vandaar misschien dat de boeken uit deze serie in de opruiming terecht kwamen. In 1987 heeft Pitman het nog aangedurfd met een nieuwe serie over gebruik van de QL te komen. Albert Russell schreef Managing data with QL Archive (Pitman, ISBN 0-273-02602-X). In de eerste 60 bladzijden over algemeen gebruik wordt ook beschreven hoe een database in Abacus ontworpen kan worden en dan naar Archive gebracht kan worden. 68 pagina's worden besteed aan de uitleg van voorbeeldprogramma's. De pagina's 129 tot en met 164 zijn voor de Archive keywords en het register.

Prijs tussen f. 30 en f. 40. In de 31 bladzijden in Het Sinclair QL gebruikersboek van Nico Baaijens en Benno Tutein Nolthenius (Sijthoff, 1985, ISBN 90-218-3458-8) wordt alles duidelijk uitgelegd. Bij De Slegte voor minder dan f 10,-. Aanbevolen! Het zeer dikke boek (350 bladzijden) van Ian Murray, QL Archive (Century) was toen ik bestelde al uitverkocht.

Aanbiedingen hiervan zijn zeer welkom. Bij de cartridgeservice zijn natuurlijk in Archive geschreven programma's

verkrijgbaar. Een serie programma's voor fakturering, mailing, voorraden en afspraken is Archiver van Eidersoft uit 1985. Helaas bezit ik hiervan alleen de handleiding. Het boekhoudprogramma Impact (Eidersoft) en de Nederlandse bewerking Omega (Komin) zijn eveneens goede voorbeelden van wat er met Archive mogelijk is.

Het is mij echter nog niet gelukt een mooie serie algemeen toepasbaar procedures te verzamelen. Laten we eens beginnen met het verlanglijstje.

Natuurlijk staat een zorgvuldig ontwerp van bestanden voorop, maar het is makkelijk als op eenvoudige wijze velden toegevoegd (Quasar 25: 479-481) verwijderd of van plaats veranderd kunnen worden. Daarnaast is het handig als een bestand met dezelfde velden aan een ander bestand geplakt kan worden. Of 2 bestanden met tenminste 1 veld

gemeenschappelijk gemengd worden tot een nieuw bestand waarin alle velden uit beide bestanden voorkomen.

In mijn vorige artikel heeft u kunnen lezen hoe gegevens in Archive opgeslagen worden. Een jaartal als string neemt met 4 cijfers 5 posities, terwijl de laatste 2 cijfers van jaar als numeriek veld toch 8 posities kosten. Hoewel de besparing gering is, toch een punt om over na te denken.

Het invoeren van gegevens vind ik het makkelijkste gaan in Abacus. Zonder problemen zijn strings tot 150 tekens in te tikken. Helaas heeft Abacus maar 255 regels ook al is er nog geheugen genoeg. Vindt u het werken met de screen-editor handig? Ik niet. In ieder geval kan men met pijltje naar beneden strings van 255 lang definieren. Het standaard insert-kommando gebruikt voor de omschrijving van het veld met : en spaties 15 posities, zodat voor de invoer nog 64 posities overblijven. Maximaal 24 velden kunnen op een scherm.

Dezelfde problemen treden op bij schermweergave. Minder problemen zijn er bij het afdrukken op papier, maar de dump opdracht is niet in alle gevallen ideaal. Maar natuurlijk kan ieder zelf een nette lijst ontwerpen.

Bedankt D. Steigstra voor een voorbeeld met uitleg (Quasar 40: 838).

Daarmee verband houden ook eenvoudige vormen van tekstverwerking, zoals het afbreken van te lange string. Een literatuurtitel mag natuurlijk niet midden in een woord afgebroken worden.

Wat betreft printers is een afspraak nuttig. Het is al eerder in Quasar gemeld dat het veranderen van lettertype het beste in een aparte procedure kan gebeuren. Als deze procedures onder de naam van de printer

opgeslagen worden hoeft een ander de procedures met de naam van zijn eigen printer te laden om hetzelfde resultaat op papier te krijgen. Zo worden de programma's ook voor anderen begrijpbaar.

Hoewel het duidelijk in de User Guide beschreven staat dat order alleen kijkt naar de eerste 8 posities, is dit wel een erg vervelende tekortkoming. Gewenst is dus een algemene sorteerprocedure die ook meer dan 4 velden aankan. Voorlopig houd ik het hierbij. Misschien heb ik wat over het hoofd gezien en zijn er voldoende procedures voor het bovenstaande te vinden. Laat het mij dan weten. Ook uw vragen en wensen zijn zeer welkom. Het vooruitzicht om zelf procedures voor het bovenstaande wensenpakket lokt mij niet, maar ik vind het wel belangrijk dat deze procedures op zo kort mogelijke termijn bij de cartridge service verkrijgbaar zijn.

Han de Vries
Anthony Duyckstraat 3
8022 AZ Zwolle
038-532862

Vastlopen ...

Reactie op de vraag van Dhr Biemans in het aprilnummer.
Sommige QL's schijnen vaker vast te lopen dan andere. Bij mijn (kale!) machine was overbelasting van de interne 5 volt regulator (7805) de oorzaak. Hierdoor werd de koelplaat (rechts van het toetsenbord) erg heet. Je kunt deze regulator eenvoudig vervangen door een zwaarder type, maar het is ook mogelijk de voedingsspanning van 9 volt terug te brengen tot c.a. 8 volt. Hierdoor wordt de regulator minder belast. Ik heb dat opgelost door de QL-trafo aan te sluiten op 200 volt (via een regelbare netspanningstrafo). Maar het is eleganter de QL-trafo te vervangen door een (zelf te bouwen) 2 ampere 8 volt DC voeding.

Voor verdere inl.
Bas Drost
Tel. 03446-1440

IBM-KEYBOARD VOOR DE QL

Hoewel het toetsenbord van de QL er mooi uitziet, is het typen daarop te vergelijken met hardlopen door mul zand. Losse keyboards van het IBM-type zijn er te kust en te keur, maar de aansluiting op de QL is problematisch en duur, althans als men volgens de ABC- of Schon-methode te werk wil gaan. Het kan echter eenvoudiger en veel goedkoper.

Om dat duidelijk te maken eerst iets over de manier waarop de QL weet welke toets er ingedrukt wordt:

De 64 verschillende toetsen van de QL zijn verdeeld over een matrix van 9 bij 11 (zie fig.1a). De 8049-coprocessor in de QL zet achtereenvolgens op een van de horizontale lijnen (1 t/m 9) gedurende korte tijd (ca. 50 ms) een spanning van 5V (digitale 1). Zo worden in ca. 0,45 ms alle horizontale lijnen achtereenvolgens "1" gemaakt (niet in de volgorde van 1 tot 9, maar dat doet er hier niet toe). Het indrukken van een toets betekent dat er een elektrisch contact gemaakt wordt op het overeenkomstig punt van de matrix (fig.1b). Op een van de verticale lijnen komt daardoor een "1" te staan. De coprocessor detecteert welke lijn dat is en omdat hij ook weet op welke horizontale lijn er op dat moment een "1" staat, kan hij nagaan welke toets er is ingedrukt. Het indrukken van de "ENTER"-toets betekent bijvoorbeeld dat op de verticale lijn 9 een "1" staat als de coprocessor op de horizontale lijn 8 een "1" zet.

Voor 64 toetsen zou een matrix van 8 bij 8 in principe voldoende zijn, maar omdat bijna alle toetsen ook gebruikt kunnen worden in combinatie met de "Shift"-, "Ctrl"- en/of "Alt"-toets, is er een aparte horizontale lijn nodig voor deze drie toetsen (lijn 9) en hebben ze elk hun eigen verticale lijn.

Vandaar de matrix van 9 bij 11, die je binnen in de QL kunt vinden als de 9 resp. 11 banen die het membraan verbinden met de QL.

Alle computers tasten op vergelijkbare

wijze hun toetsenbord af. Het IBM-keyboard bevat een eigen processor (die geheel onafhankelijk werkt van de processor in de computer) die voor de aftasting zorgt en het resultaat omzet in een seriële code. Helaas is dat geen ASCII-code, omdat IBM alle toetsen van elkaar wil kunnen onderscheiden (de linker-Shift-toets geeft dus een andere code dan de rechter, enz.) en ook bishoudt wanneer een toets weer wordt losgelaten. Het is daarom knap lastig die IBM-code geschikt te maken voor de QL. In Quasar 34 is een oplossing beschreven en zelf had ik een andere methode ontwikkeld die gebruik maakt van twee EPROMS. Wat er dan eigenlijk gebeurt is dat er in het IBM-keyboard een matrix wordt afgetast, waar een seriële code van gemaakt wordt, die door een ingewikkelde interface de coprocessor van de QL weer het idee moet geven dat er een contact gemaakt is in de QL-matrix. Geen wonder dat zoiets bij sommige toetsen en sommige programma's niet goed werkt. Weg daarom met al die electronica! Koop een goedkoop klonen-keyboard en kras op de printplaat (voor zover ik weet is die altijd enkelzijdig) alle verbindingen tussen de verschillende toetsen door. Verbind daarna de toetsen met elkaar volgens de lay-out van de QL-matrix (fig.1a). Verbind de zo gecreeerde nieuwe matrix met de overeenkomstige connectors in de QL en zie daar: "The real touch" (met wat geluk voor minder dan vijftig gulden).

Een aantal opmerkingen:

1e. Probeer bij een handelaar een defect keyboard te pakken te krijgen, of anders een 2e-hands exemplaar. Meestal zit de fout in de electronica en die gebruik je toch niet. Een eventuele defecte toets kun je verwisselen (omsolderen) met een toets die op de QL toch geen functie heeft (zie o.p.m. 4).

2e. Om electronische conflicten bij het tegelijkertijd indrukken te vermijden, is er meestal in serie met de toets een diode opgenomen. Bij sommige merken is die diode uitwendig aangebracht, maar vaak ook in de toets zelf. Bij mijn keyboard (made in Taiwan) zit bijvoorbeeld elke

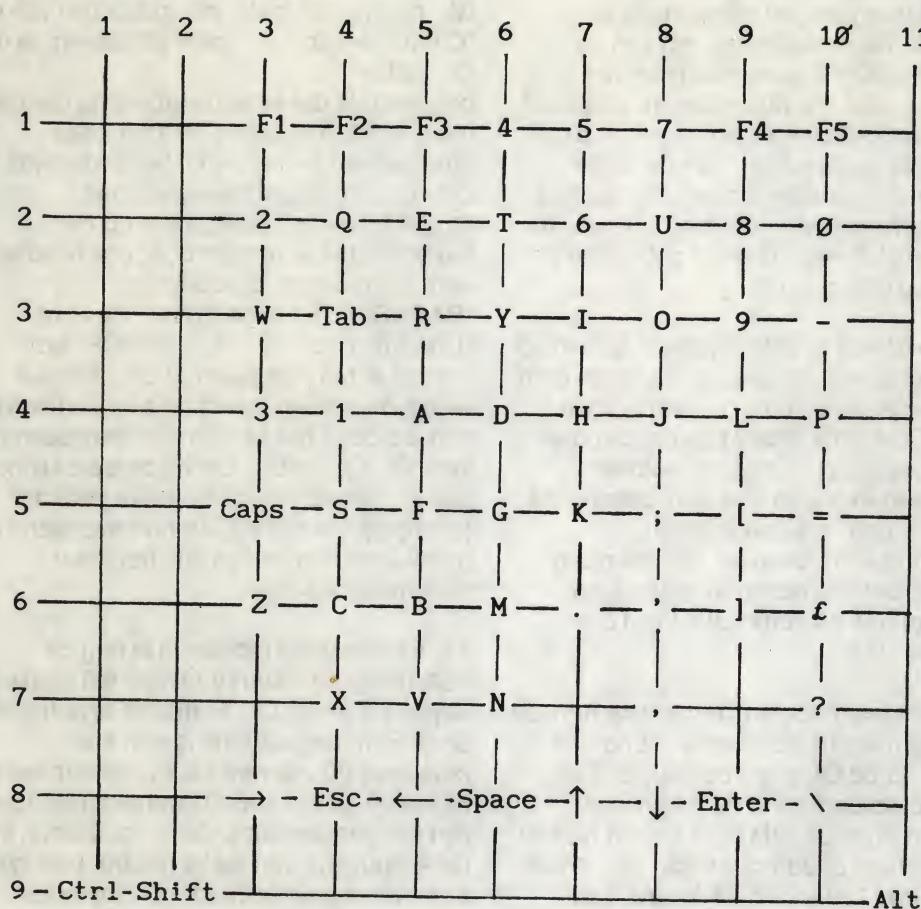

Fig. 1a

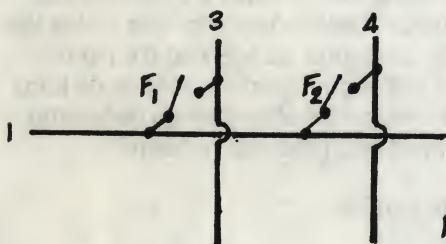

Fig. 1b

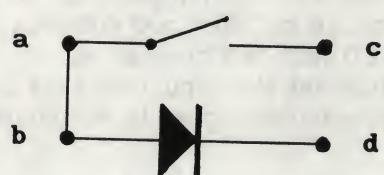

Fig. 2

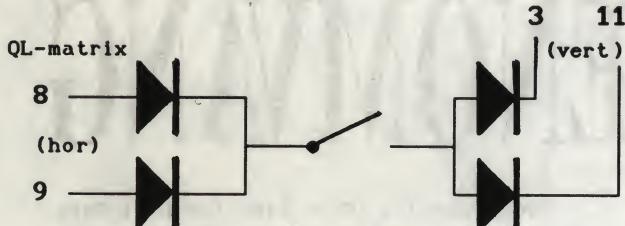

Fig. 3

Gezien bij Vogelenzang
Akerstraat 19, 6411 GV Heerlen

Memorex Keyboards voor f 19,95
Waarschijnlijk uitstekend te gebruiken (laat het ons weten)

toets met 6 aansluitingen op de print vast. Twee daarvan dienen alleen maar ter mechanische versteviging, en van de andere 4 zijn er 2 verbonden met het moedercontact (en dus ook met elkaar), 1 met het schakelcontact en 1 met de diode (waarbij de andere kant van de diode weer aan het moedercontact zit), zie fig.2. Ga daarom met een ohmmeter (o.i.d.) na welke aansluitingen je moet gebruiken (in mijn geval dus a en c).

3e. Ga, voordat je al te drastisch banen op de print gaat doorsnijden, eerst even na of er verbindingen zijn die overeenkomen met de QL-matrix (maar pas op dat daar geen diodes tussen zitten!). Soldeer nieuwe verbindingen met dun geïsoleerd draad. De door mij aangegeven nummering komt overeen met die op de QL-printplaat: "horizontaal" 1 t/m 9 op connector J11 en verticaal 1 t/m 12 op connector J12.

4e. Er zijn ook nadelen. Ten eerste hebben sommige toetsen als "Home", "End" en "PrtScr" op de QL geen betekenis. Een tweede probleem zit in de "NumLock", waarmee je op de IBM kunt kiezen tussen cursortoetsen of een cijferblok. Als je een zogenaamd "extended keyboard" hebt (101 toetsen), zijn er aparte cursortoetsen, zodat je de cijfertoetsen van het blok rechts parallel kunt schakelen aan de normale cijfertoetsen (bovenaan). Bij een "gewoon" keyboard (84 toetsen) zul je het cijferblok voor de cursortoetsen moeten gebruiken. In beide gevallen is de "NumLock" nutteloos. Ook de LED voor de "CapsLock" is onbruikbaar. Met behulp van extra diodes is er eventueel nog wat te verbeteren. Om

de "DEL"-toets te kunnen gebruiken op de QL, moet deze toets het indrukken van de "CTRL"- en de "-->-toets simuleren. In de QL-matrix

betekent dit dat er een verbinding gemaakt moet worden tussen 8-vert en 3-hor enerzijds en 9-vert en 11-hor anderzijds. Zie fig.3. Op dezelfde wijze is het mogelijk ook andere toetsen op het keyboard te vervangen door combinaties van QL-toetsen. Bijvoorbeeld "BACKSPACE" door "CTRL"+<--" of "BREAK" door "CTRL"+"SPACE" enz. Helaas is het niet zeker of dat allemaal werkt; misschien geeft de serieschakeling van 2 diodes net te veel drempelspanning voor de QL-matrix. Let bij de aansluiting van de diodes wel op de juiste polariteit (zie fig.3). De diodes kunnen overigens de goedkoopste type zijn, als het maar siliciumpnijdiodes zijn.

5e. Een volgend probleem is nog de verbinding (20 aders!) tussen het nieuwe keyboard en de QL. Flatcable is onhandig stug. Een mogelijkheid is een stuk (soepele) 20-adige kabel met aan beide zijden 25-polige sub-D-connectoren (die zijn het goedkoopst). Zaag voorzichtig in de achterzijde van de keyboard behuizing een opening uit voor zo'n D-connector (female) en in de QL-kast idem (male). Een geschikte plaats in de QL is de opening voor de aansluiting van een extra microdrive (die gebruikt toch niemand). Eventueel heel voorzichtig een stukje van de QL-printplaat afzagen op die plaats. Werk wel secuur, anders loop je de kans dat sommige (of alle) toetsen verkeerde karakters als resultaat hebben.

Pieter van Tol

GEHEUGENOMVANG

Hoe kom je aan de weet hoeveel geheugen een programma vraagt ?

- A/ Met een standaard QL
- B/ Met geheugenuitbreiding(en)
- C/ Met geheugenuitbreiding en toolkit(diverse)

Hoeveel capaciteit hou je over voor de klus die je wilt gaan doen en is dat genoeg?

Welke mogelijkheden zijn er allemaal om dit soort problematiek op te lossen,

voorzover die zichzelf niet melden tijdens het werk, als het eigenlijk al te laat is om het probleem te omzeilen.

In hoeverre kunnen nieuwe versies van de QL-ROM of een programma hier storingen voorkomen, zoals vastlopen?

Wie wil hier een artikel aan wijden

C.H.M. Biemans.

• MS-DOS EMULATOR "Solution"

In QL World beantwoordt DIGITAL-PRECISION een aantal vragen over hun nieuwste MS-DOS EMULATOR, waarvan we er hier enkele aanhalen.

V: Moet ik, om met de solution te kunnen werken, iets weten over programmeren, PC's, MS-DOS, QDOS ?

A: Neen, helemaal niets.

V: Heb ik hardware nodig om met de Solution te kunnen werken.

A: De Solution is alleen maar software; er is geen hardware die je werk of systeem zou kunnen bedienen; om met de Solution te kunnen werken heb je tenminste een enkele diskdrive nodig en tenminste een geheugenuitbreiding van 256K RAM. Als je 640K hebt is er 450K over voor MS-DOS en een zee van ruimte voor je programma's. En als je de grote 768K Trump-card hebt heb je meer over dan een flinke PC. Als je geen diskdrive(s) hebt of geen Ram-geheugenuitbreiding dan kunnen we die beide leveren tegen heel scherpe prijzen, en we hebben alleen de beste kwaliteit op voorraad, omdat "koopjes" van vandaag morgen vaak al "miskoopjes" blijken.

V: Hoe compatible is de Solution.

A: De Solution werkt met alle zuiver geschreven PC-programma's, d.w.z. die voldoen aan de IBM normen, en ook nog met heel veel andere. Alle bekende en populaire programma's voor PC's zijn

zuiver geschreven en als dat niet zo was zouden de leveranciers overstroomd worden met klachten, ze zouden niet meer verkopen en hun reputatie verliezen; een gevoelige leverancier schrijft zuiver en houdt zich aan de regels.

V: Hoe snel is de solution ?

A: De snelheid ligt op 10% van een normale PC, maar gemiddeld zal het op 20% liggen en als je een ST-QL Emulator of een snelle Thor hebt stijgt die snelheid tot 250-300 % van hun oorspronkelijke snelheid. Op de gewone QL hebben we ervaren, dat dit heel acceptabel is voor het overgrote deel van de programma's en voldoende voor de overige, behalve voor spelletjes e.d. maar wie koopt er een Emulator voor spelletjes.

Als U perse veel meer snelheid wilt neem dan het programma Lightning erbij; we hebben dit echt niet bedoeld als de onmisbare toevoeging. (Red: In een advertentie van Digital Precision schrijven ze dat Lightning de snelheid van de QL opvoert tot 14 keer de normale snelheid; zie ook het uitvoerige testresultaat, petje af, van dit programma in de Quasar op pagina 764 t/m 769 van Marcel Kamp).

V : Miracle heeft een hard-disc aangekondigd; hoe vindt U dat ?

A : Wij hebben een goede relatie met ze; de Solution past erbij via een module die wij gaan leveren zodra we de hard-disc krijgen. Wij plannen zelfs meer samen, en een korting van 10% op de solution als U bij ons ook die harddisc koopt.

C.H.M. Biemans.

HUP HUP HUP VOOR DE QL-CLUB

<Bob Visser>

Waarde leden,

Het is thans 11 mei, de zon schijnt nog immer (terwijl het toch over 8-en des avonds is) en de Stichting Sin_QL_Air staat voor een nieuwe start in haar lustrum-jaar. Jazeker, de prille voorloper van onze eerbiedwaardige Stichting, het jongensclubje van Ron den Breems, zag zomer 1984 het eerste computer- licht. Persoonlijk vind ik vijf jaar in de uiterst turbulente "homecomputer" markt een hele lange tijd.

Wat is er allemaal niet veranderd ? Precies vijf jaar geleden trokken de eerste QL-fanaten het kanaal over, op zoek naar de eerste exemplaren van de verbijsterende machine: naar verluidt met een science-fiction chip erin met 32 bits.... Terwijl toen hele (professionele) volksstammen zich moesten behelpen met 8 bits.

Tempora mutantur. In die vijf jaar groeiden we eerst langzaam, doch vooral na de jaarwisseling '86/'87 ging het razendsnel. Het jongensclubje werd volwassen en zocht naar nieuwe vormen. De Stichting Sin_QL_Air werd opgericht, door Ron en ondergetekende, met de steun van het nog immer actieve viertal Kees v.d. Wal, Ard Jonker en Michel en Willem Spanjer.

Ard Jonker en Michel en Willem Spanjer. De Stichting groeide naar een maximum van 740 leden. Nu staan we voor een nieuw jaar en wachten we vol spanning op het aantal "leden" dat opnieuw bijtekent middels het betalen van de 40 piek. Dat we een forse terugval zullen krijgen is uit het grote aantal afmeldingen inmiddels wel duidelijk. Ik vrees dat we ten hoogste 500 leden zullen behouden.

Het was natuurlijk vijf jaar geleden al te voorspellen dat het eens op zou houden met de QL en haar gebruikers, maar nu het moment dichterbij komt, doet het toch pijn. Maar niet getreurd, want voorlopig gaan we er weer een mooi jaar van maken ! Daar zorgt Gerard's kwaliteits opmaak wel voor

Mede als reactie op de brief van Joop van der Maas (Quasar p. 857), alsmede ter verwelkoming van onze nieuwe leden, zal ik elders in dit nummer de belangrijkste "spelregels" van onze Stichting uit de doeken doen. Rest mij alle leden voor het komende clubjaar veel QL- en Quasar- plezier toe te wensen.

Bob Visser

ZIJTAART QL-DAG.

Op 7 mei waren we in Zijtaart bij Veghel; de opkomst was flink te noemen en bestond uit veel bekenden maar ook een flinke deputatie uit Groningen en uit Kortrijk in België om twee uitersten te noemen, beiden toch zo'n slordige 250 km van hier; de rest van het gezelschap kwam uit andere delen van heel Nederland en België; alles bij elkaar ongeveer honderd mensen waarvan sommigen al direct na 10.00 uur en anderen pas na 12.00 kwamen opdagen.

Officieel tot 15.00 uur maar het was flink voorbij 16.00 uur toen de laatsten weer naar huis vertrokken. Onze oosterburen uit Duitsland waren er niet, omdat er toch te weinig over bekend is denken we en we moeten proberen dit in de toekomst wat te

stroomlijnen, vooral omdat uit die richting de activiteiten duidelijk nog toenemen. Peter Venema was er niet en hij heeft ook geen bericht van verhindering achtergelaten, dus we moeten aannemen dat zijn interessen vooral liggen op het terrein van de meeste fervente QL-ers en minder in de richting van de "handel", en we zien zijn regelmatige Quasar bijdragen dan ook graag als vanouds tegemoet en hij kan, zoals elk lid via de gratis advertentie zijn artikelen publiceren die hij wil verkopen.

Er was toch voldoende aanbod in die richting, bijna voor elk wat wils leek ons, door Fred, de Spanjers en onze Belgische vrienden en nog enkelen zoals in de Quasar af en toe aan advertenties is te vinden.

DE HARD-DISC VAN MIRACLE WAS ER OOK.

We hadden ook een uitnodiging ("Uitdaging") naar Engeland gestuurd, naar Digital Precision om (tussen de tulpen door) hun MS-Dos Emulator in hun eigen beste configuratie (liefst met harddisc) te komen demonstreren en verdedigen; ook een naar Rebel (zie het andere artikel hierover) en het Aprilnummer van QL-World met hun advertentie; ook een naar QL-World, mede omdat sommigen nog steeds wachten op hun eerste directe toezending, die naar verluidt in Mei komt, maar ook het Meenummer lag toch weer in de winkel; op een penetrante klacht hierover per telefax hebben ze nog geen antwoord gegeven.

Mijnheer Honeybal van MIRACLE belde enkele dagen tevoren dat hij zou komen met de al lang beloofde Harddisc installatie en het is gelukt.

Rond half een kwam een drie man sterk demonstratieteam in Zijtaart aan en zij hadden de hele set meegebracht, waaronder ook een oude standaard QL van de AH Versie ; ze zijn direct aan hun presentatie begonnen, nonstop, en ervaren gebruikers hebben gezien dat het prima werkt, ruim 30 Mb beschikbaar en geen problemen zoals die eerder zijn verspreid; zij zijn door veel van onze leden flink aan de tand gevoeld over allerlei onderdelen en het kwam op mij over als eerlijk en open.

Op de vraag over gebruik met de MS-Dos emulator van DIGITAL-PRECISION werd enigszins voorzichtig en terughoudend geantwoord, dat die hun aanpassing nog niet helemaal klaar hebben, en dit klopt wel met het antwoord van Digital Precision zelf hierover in het Maartnummer van QL-World.

En nu de hamvraag voor diegenen die al een tijd geleden een bestelling deden (en wier cheque misschien ondertussen werd geind); MIRACLE verwacht over ongeveer drie weken te gaan leveren.

Op de vraag, waarom ze eerst niet met een losse interface kwamen, zodat ieder zelf zijn set kan samen stellen, eventueel met gebruikte hard-discs die steeds meer te koop worden aangeboden, was het stellige antwoord dat ze alleen iets goeds wat heel goed werkt willen leveren, compleet voor een goede prijs, en achteraf geen aanpassingsproblemen willen hebben die zij niet allemaal van elk merk drive (hoeven te) kennen. (Deze ervaring hebben ze natuurlijk in ruime

mate opgedaan met hun onvolprezen trump-card).

Nu is het inderdaad gewoon van: Die harddisc inplussen in de rompoort en klaar is kees, terwijl disctrive e.d. in de expansiepoort volledig ongewijzigd doordraaien.

Op de tafels van Quasar en SIN-QL-AIR lagen enkele ordners met de heelaas niet helemaal complete set van onze Quasarnummers met daarboven aan de muur de index van t/m de nrs. 30 en hier zaten altijd wel enkele mensen dit naslagwerk in te kijken; het voorziet duidelijk in een behoeft. Dit schrijvend bedenk ik pas te laat dat ik hierbij ook had moeten vermelden dat er altijd oude Quasars nabesteld kunnen worden, liefst ... nummers tegelijk
Informatie bij Bob Visser

Het geplande Forum is niet uitgevoerd, enerzijds omdat de Demoploeg van Miracle liever in een kleiner kringgesprek werkte dan officieel tekst en uitleg via de microfoon en de QUASAR-TAFEL loste een groot aantal vragen op en diverse deelnemers hebben aan het verzoek voldaan om hun specialiteiten op papier boven hun monitor te vermelden, zodat geïnteresseerden direct op hun doel af konden gaan zonder te hoeven zoeken van : Wat zou die voor leuks hebben? Hierdoor bleef er een rustige gezellige overleg-/uitwisselsfeer die duidelijk bijgedragen heeft tot een heel geslaagde dag.

We nodigen die mensen uit een artikel over hun bijzonderheden in te zenden zodat heel de club er kennis van kan nemen, want het is voor de redactie onmogelijk op zo'n dag om overal goed kennis van te nemen en dat dan ook nog duidelijk en zuiver in een artikel weer te geven; hartelijk dank voor Uw bijdragen.

Rond twaalf uur was er ook een heerlijke soep en een slaatje verkrijgbaar aan de bar en wie meer wilde eten kon aan de andere kant van het plein in een kleine eetgelegenheid uitgebreid tafelen.

C.H.M.Biemans,
Elzenstraat 5,
5461 cl Veghel.
Tel. 04130-63224.

HOE WERKT DAT NOU, DIE STICHTING SIN-QL-AIR ??

Ontstaan

Op 13 maart 1986 werd de Stichting opgericht door Ron en Bob, na een kleine twee jaar de club op informele basis gerund te hebben. Belangrijkste reden was het kunnen aangaan van financiële verplichtingen (richting leveranciers van QL-spullen) om onze leden beter te kunnen helpen. Zo importeren wij al jaren via Hans Meijeraan cartridges uit de UK.

Doel

"Het doel van de Stichting is het bevorderen van het gebruik van, en de uitwisseling van ervaringen, denkbeelden en programmatuur door gebruikers van en belangstellenden voor de personal computer in het algemeen, en in het bijzonder voor de personal computer van het merk Sinclair type QL en de daarbij behorende of te verschijnen randapparatuur."

Activiteiten

"De stichting tracht haar doel te verwelzijken door:

- a. het minimaal zes maal per jaar uitbrengen van het nieuwsbulletin genaamd Quasar;
- b. het tegen betaling beschikbaar stellen van public domain software d.m.v. de Cartridge-service;
- c. het organiseren van bijeenkomsten;
- d. het onderhouden van contacten met leveranciers en zusterorganisaties in het buitenland;
- e. waar mogelijk het gezamenlijk inkopen van verbruiksmaterialen;
- f. het bieden van telefonische of schriftelijke hulp bij problemen."

< artikel 2 van de statuten >

De club, dat ben je zelf

Al vijf jaar lang is Sin-QL-Air een zeer informeel clubje mensen die met slechts n doel samen zijn: het beter gebruiken van de QL door uitwisseling van ervaringen. Van het begin af aan heeft een aantal mensen zich geroepen gevoelen taken op zich te nemen. Een ieder die iets wilde organiseren heeft de ruimte gekregen. Wil men gezamenlijk inkopen: ga je gang, als je aan kan tonen dat de Stichting er geen verlies door lijdt, en als alles legaal is. Bijeenkomsten ? Prima, organiseer het maar.

Eerlijk gezegd heb ik dat zelf altijd het meest aantrekkelijke van Sin_QL_Air gevonden: het volstrekt afwezig zijn van die typische verenigings-uitwassen als ruzies, machtsstrijd en gekonkel. Neen, Sin_QL_Air is altijd een stelletje opgewekte, enthousiaste individuen geweest en dat moet ook zo blijven. Dus, heb je een idee, bespreek het even met Ard, Kees, Willem, Michel, Ron, Bob, Gerard of een ander lid, en voer het uit. Want de club, dat ben je zelf !

Wat doet het "bestuur" dan ?

Niet zo veel eigenlijk. Op de centen passen. Zorgen dat onze trots Quasar blijft verschijnen. Zorgen dat een ieder de ruimte krijgt om zijn ideen uit te voeren. Eventueel voor financiering zorgdragen. Zijn er geen initiatieven van de leden, dan leggen we ons daar bij neer. Zo simpel is dat.

De financiële stand-van-zaken

Al vijf jaar lang ligt de bijdrage voor Sin_QL-Air op hetzelfde niveau van veertig gulden. Dit zijn de enige inkomsten van onze Stichting.

Activiteiten als de (verbruikskosten van de) cartridge-service, massale in- en verkoop van cartridges, onderdelen e.d. dienen kostendekkend te zijn. Hierop wordt dus geen "winst" gemaakt. Uitgaven zijn er vooral voor de Quasar. Daarnaast betalen we uit de bijdragen van de leden de noodzakelijke investeringen voor de databank, de cartridge-service (drives) en dergelijke.

Door scherpe prijsonderhandelingen, door het hanteren van vriendenprijzen en door een voorzichtig uitgaven-beleid, heeft de Stichting een reserve op weten te bouwen voor de toekomst. Deze reserve van ca. 15 gulden per lid, is "belegd" op een RO-

TOTAAL rekening.

Vragen ?

Zijn er nog vragen over onze Stichting, stuur mij dan even een kaartje. Ik kom er dan in een volgend nummer van QUASAR op terug. Voor dit moment genoeg niet-computer-taal dunkt mij!

Bob Visser
Snelrewaard 6
2904 SN Capelle aan den IJssel

• ALSOF HET GEDRUKT STAAT

Printen met de QL (via MS-DOS) op diverse soorten machines.

Als je (nog) geen printer (bij de hand) hebt , welke mogelijkheden zijn er dan om toch iets uit te printen ?

Op de eerste plaats het geval als je alleen maar over microdrives beschikt.

In die situatie kun je er een lenen, huren of met je QL en een kabel naar je vriend(in), bedrijf of school gaan en hem daar aansluiten op een printer die genoemd wordt in de lijst van je QUILL programma; is het in dat geval dan ook pasklaar, of moet er vaak nog wat aan een aanpassingsprogramma gebeuren, waar enige programmeringskennis voor nodig is ?

Wie wil hier een artikel aan wijden?

Op de tweede plaats als je wel floppies hebt; in dat geval kan het waarschijnlijk een stuk gemakkelijker, want met behulp van een extra programma is het mogelijk om je floppie dan ook in een (MS-DOS) printer te laten draaien, eveneens waar je ook maar staat of gaat.

Kan dit zo makkelijk?

Nu kun je dus thuis je tekst of scriptie opmaken en met je floppie op zak op de zaak of op school alles keurig uit (laten)printen.

Zo'n programma is een produkt van Ard Jonker die me op de QL-Dag in Krimpen hieraan hielp; het is een soort DISC_OVER zoals in QL_World wordt aangeboden om in MS-DOS over en weer te kunnen lezen en schrijven maar stamt uit een andere familie, waar het niet werkte en zodanig is omgeturnd dat het op de QL wel uitstekend draait.

Het valt mij op dat een grote hoeveelheid van informatie op onze club-bijeenkomsten verkrijgbaar is, en dat er altijd wel iemand is die van jouw probleem het fijne weet, zowel op het gebied van soft- als hardware.

C.H.M. Biemans.

(Zie ook pg. 810 van Jaap van Velzen en pag 780 van Arjen ten Hoopen)

Software-informatie Software-informatie Software-informatie

ANTrOpack 1 is het eerste pakket dat ik verkoop. Het omvat een aantal programma's die gebruik maken van de mogelijkheden van het QRAM systeem en die het QL-leven in het algemeen kunnen vergemakkelijken. Alle nieuwe software zal compatible zijn met het QRAM systeem, en er wordt naar gestreefd om de programma gebruik te laten maken van de specifieke mogelijkheden van het QRAM systeem.

Erwin Bolwidt

Opmerking: Over het algemeen wordt met de term 'button' een window, dus een blok op het scherm aangeduid, dat de mogelijkheid heeft een opdracht uit te voeren door er met de 'pointer', het pijltje dat met de muis of de cursortoetsen bestuurd wordt, boven te gaan hangen en dan respectievelijk op de linker/rechter muisknop of op spatie/enter te drukken. Over het algemeen kan men na op de linker muisknop/spatie gedrukt te hebben het button over het scherm bewegen, en wordt de voor het button specifieke actie uitgevoerd als men op de rechter muisknop/enter drukt.

ANTrOpack 1 bestaat uit de volgende programma's:

CapsInd

Een CapsLock indicator programma, in de vorm van een button, dat de zelfde proporties en kleur heeft als die van Jochen Merz, zodat het beeldscherm geen warboel wordt van verschillende kleuren. Als men op ENTER of de rechtermuisknop boven dit button drukt, schakeld het zelf CapsLock.

ALTbutton

Een button dat men zelf kan instellen zodat het doet alsof er ALT + een toets wordt ingedrukt. Ook kan men de tekst instellen die in dit button op het scherm verschijnt. Hierdoor kan men programma's opstarten, en als men HOTKEY systeem II bezit ook gebruik maken van de functies HOT_LOAD en

HOT_PICK. Uitgebreide Nederlandse handleiding is op diskette bijgevoegd.

MultiButton

Als hierboven, maar als men hier op ENTER of de rechtermuisknop drukt, verschijnt er een tweede menu waaruit men uit 4 of 8 instelbare 'buttons' kan kiezen. Er is een versie voor vier buttons (4 PSION programma's), en een voor acht buttons. Bijde worden meegeleverd. Ook hierbij is een Nederlandse handleiding gevoegd.

QCharset

Dit programma toont de volledige QL karakterset in een Qram menu. Als men met de 'pointer' een van deze karakters aanklikt, laat het programma zien: de hexadecimale karaktercode, de decimale karaktercode, en hoe men deze in moet typen !! Zeer handig bij zowel tekstverwerken als het schrijven van programma's waarin vreemde tekens voorkomen.

=====

Voor elk programma is een beschrijving hoe het te gebruiken, uiteraard in het Nederlands.

De programma's zijn te configureren met het bijgeleverde programma Config van Qjump.

Vooral ALTbutton en MultiButton zijn veel beter te gebruiken in combinatie met HOTKEY systeem II. Dat kan echter niet worden meegeleverd.

De programma's zijn niet beveiligd; er zal dus vertrouwd moeten worden op de eerlijkheid van de kopers.

=====

Het pakket is te bestellen door f20,-- over te maken op girorekening:
5955080 t.n.v E. Bolwidt, Overweg 91,
1191 PT OUDERKERK A/D AMSTEL,
o.v.v.
software P01b. Hiervoor krijgt u de
software en handleidingen op 3 1/2 inch

diskette toegestuurd. Als u de software op een ander formaat wilt hebben moet u contact opnemen via bovenstaand adres.

Als door welke reden dan ook het onmogelijk is te leveren (zeer onwaarschijnlijk), wordt het geld weer teruggestort.

Ook kunnen tegen meerprijs de source-codes geleverd worden. De meerprijs is 115,-, dus het totaalbedrag komt dan op 135,-.

Meer programma's volgen !!

EdSpr sprites in BASIC 2

Met het programma op pagina 871 is het mogelijk sprites die gemaakt zijn met de sprite-editor in Qptr om te zetten in een stukje basic. Dat is natuurlijk erg leuk, maar hoe kunnen deze nuttig gebruikt worden ?

Dat kan op verschillende manieren.

Een opmerking: alle commando's werken alleen op een con_of_scr_kanaal, dus op #0, #1 en #2, en op elk kanaal dat geopend is naar het scherm.

Om te beginnen, eerst een stukje basic dat gemaakt is met het programma op pagina 871:

```
100 Logo = ALCHP (SPRSP (21,15))
110 SPHDR Logo;21,15,16,2;4
120 linum%=0
130 SPLIN Logo,linum%, 'aaa      aaa      '
140 SPLIN Logo,linum%, 'awa  aaaa aaaaawaa '
150 SPLIN Logo,linum%, 'awa aawaaaawwwwwa '
160 SPLIN Logo,linum%, 'awa awaawaaaaawaa '
170 SPLIN Logo,linum%, 'awaaawaawaaaaaaa '
180 SPLIN Logo,linum%, 'awwwwawaawaawwwwaa '
190 SPLIN Logo,linum%, 'aaaaawaawawaaawa '
200 SPLIN Logo,linum%, 'awwwwawaawaaaaaaaa '
210 SPLIN Logo,linum%, 'aaawaaaaawawwwwaaawwa '
220 SPLIN Logo,linum%, '  aaawwwwawaawawaawa '
230 SPLIN Logo,linum%, '      aaawwwwawaawaawa '
240 SPLIN Logo,linum%, '          awwaaaaawaawa '
250 SPLIN Logo,linum%, '          aaawwwwawaawa '
260 SPLIN Logo,linum%, '          aaawwwwawaawa '
270 SPLIN Logo,linum%, '          aaaaaaaaaa '
```

Een ervan is het basic-commando WSPRT, dat een sprite op het scherm tekent.

De syntax hiervan is:

WSPRT [#ch,]x,y,sprite

'ch' bepaalt naar welk basic-kanaal de

sprite geschreven moet worden. De blokhaken duiden aan dat dit ook weggeletten kan worden, dan word de sprite naar #1 geschreven.
'x,y' bepalen de x en y positie in pixelcoordinaten (dus zelfde coordinatensysteem als b.v. BLOCK), vanaf de linkerbovenhoek van het window.

'sprite' moet wijzen naar een geheugenadres waar de te schrijven sprite staat. Hiervoor kan de variabele die op de eerste regel vooraan te vinden is ingevuld worden. Dit is de naam die in EdSpr bij de 'save' optie is gebruikt. Als deze naderhand nog veranderd wordt, moet deze door alle regels heen veranderd worden.

Ook kan hiervoor een getal van 0 t/m 7 ingevuld worden, waardoor een van de systeem-sprites geschreven kunnen worden. De waarden zijn als volgt:

0 = pijltje 1 = slot 2 = leeg window icoon
3 = verkeerde mode icoon (een 4 of een 8 in een blokje) 4 = keyboard input icoon (een K in een blokje) 5 = stopbord 6 = verplaats window icoon 7 = verander window-grootte icoon

WBLOB [#ch,]x,y,blob,pattern

'[#ch]' en 'x,y' als bij WSPRT.

Bij dit commando zijn er twee sprites nodig, waarvan het adres van de ene 'blob' is, en het adres van de andere 'pattern'.

Een pattern is een zich herhalende figuur, ontworpen met b.v. EdSpr, die een veelvoud van 16 (!!!) pixels breed is, en als achtergrond gebruikt kan worden voor een blob.

Het is zo mogelijk om een pattern te maken in de vorm en kleur van b.v. een bloem, en een blob in de vorm (!!!) van b.v. een raam (het gaat er alleen om of er een kleur is, de kleur zelf wordt niet gebruikt), en als ze met bovenstaand commando op het scherm worden gezet is er een bloem (of meerdere; het pattern herhaalt zich) door een raam te zien; geen punt van de bloem valt buiten het raam. Een toepassing is bijvoorbeeld het projecteren van een plaatje over een ander heen, waarbij op ongewenste plaatsen geen pixels verschijnen.

Een 'pattern' van 0 geeft aan dat de blob volledig met zwart opgevuld moet worden.

Een derde commando is:

SPRAY x,y,blob,pattern,pixels

Dit commando doet hetzelfde als WBLOB, alleen worden er slechts willekeurig ongeveer 'pixels' pixels op het scherm gezet. Dit heeft een sputibus effect. De beste waarden voor 'pixels' zijn waarden die 5 to 20 % van het totale aantal pixels zijn.

Als laatste, maar zeker niet als minst effectieve, commando:

LBLOB [#ch] {x,y{TO x,y}, }blob,pattern

De parameters zijn hetzelfde als bij WBLOB, maar het commando werkt als het LINE commando. (De accolades geven aan dat het tussenliggende gedeelte herhaalbaar is.)

Qptr omvat nog een groot aantal andere commando's, waarvan de belangrijkste het commando om de 'pointer' uit te lezen is. Dit kan in een eventueel volgend artikel verder uiteengezet worden.

Het zou ook leuk zijn als andere mensen die de handleiding van Qptr geheel of gedeeltelijk begrijpen, hierover ook stukje in de Quasar schrijven, zodat anderen hier ook hun voordeel mee kunnen doen.

Vragen, suggesties e.d. kunnen gestuurd worden naar:

E. Bolwidt
Overweg 91
1191 PT Ouderkerk a/d Amstel

QLOKIDIP + DIPCHARS: ABACUS printerdriver voor OKIMATE20+QL

Na de ontwikkeling van QLOKID201 (in de QUASAR bibliotheek), het complete screendumpprogramma (miniafdrukken, posters, alle kleuren) voor de gigantjes QL en OKIMATE20, probeerde ik SIDEWAYS om een brede spreadsheet af te drukken. Dit EPSON compatible programma is waarschijnlijk niet bruikbaar voor de OKIMATE20 en bovendien omslachtig in gebruik. Dus aan de slag! Het resultaat biedt ik hierbij als public domain programma aan.

Ingredienten zijn de zelf te programmeren (custom) tekens (de tekst moet 90 graden worden gedraaid), een programma dat de spreadsheetfile leest en inventariseert en een lang stuk (bv een rol) papier in de printer.

Meer dan een weg leidt tot ons doel. De file zou stukje voor stukje op het scherm kunnen worden gezet, vervolgens gesaved (SBYTES) en ten slotte met een eenvoudig programma of QLOKI201 90 graden gedraaid, geprint. Deze methode heeft als nadeel, dat het niet binnen ABACUS kan worden uitgevoerd; een voordeel is dat alle tekens exact worden gecopieerd.

Een andere weg is elke regel, nadat ze allemaal met spaties even lang zijn gemaakt, van achter naar voren te lezen en de tekens die boven elkaar staan in nieuwe regels te verzamelen.

Nu hoeft het scherm niet als tussenfase te worden gebruikt, waardoor het mogelijk is met een gecompileerd programma vanuit ABACUS met KEYROW commando's te multitasken. Als je begrijpt wat ik bedoel... De KEYROW methode is nodig, omdat bv met INPUT een communicatie opgang komt, die het EXEC_Wede ABACUS laat crashen.

Helaas vraagt deze methode om een offer. De OKIMATE20 accepteert slechts 64 custommade tekens, en wat erger is alleen de nummers 64 tot 127 (zie CONCEPTS in de stukgelezen QL user guide), die veel, voor een spreadsheet, exotiese tekens bevatten. We willen toch ten minste dat a/z, A/Z en 0/9, dus totaal 62 tekens moeten kunnen worden geprint. Door 0 en o gelijk te houden resteren dan nog 3 tekens, deze gebruikte ik voor: /, % en -.

Om dit allemaal in reeks 64 tot 127 te kunnen doen, is een translate-procedure gemaakt. Alle andere dan de genoemde tekens worden spaties, een beperking waarmee tijdens het maken van de spreadsheet rekening moet worden gehouden.

De volgend klus is het lezen van de file. Schijnbaar het eenvoudigst is het gebruik van TKII keyword BGET, dat teken na teken in de gewenste volgorde (n) leest, bv:

```
OPEN#3, RAM1_file_lis:n=0:REPeat
1:IF EOF#3:EXIT 1:END
IF:BGET#3\n,t:PRINT
CHR$(t);:n=n+1:END REPeat
1:CLOSE#3.
```

Dit zou de bruikbaarheid van het programma beperken tot TKII bezitters.

Daarom gebruikte ik het INPUT keyword. Daarmee kan iedere regel, stuk voor stuk worden gelezen doch alleen van voor naar achter. Omdat dat nog eens moet gebeuren, daar de eerste ronde slechts een verkenning naar regel- en bladlengte inhoudt, moet de file gesloten en weer geopend worden, om het wederom lezen te restoren naar het begin.

Dat kun je vermijden door het gebruik van de SCROLL bug die het mogelijk maakt in de file willekeurig de gewenste regel te lezen. Zie de beschrijving door Simon Goodwin in QLWORLD 2/89. Deze mogelijkheid, evenals die met BGET, heb ik vluchtig geprobeerd, maar toen het compilieren (met TURBO) niet lukte en bovendien in SUPERBASIC onwaarschijnlijk grote hoeveelheden geheugen werden geslurpt, ben ik bij INPUT sec gebleven.

De daarmee gelezen regels werden vastgelegd in eenvoudig te lezen, parametergebonden strings zoals a\$. Toch blijft ook hiermee het geheugen beslag groter dan ik verwachtte, waardoor extra geheugen bij gebruik van binnenuit ABACUS noodzakelijk is. Andere beperkingen zijn, dat spreadsheets van ten hoogste 60 regels met een gezamelijke breedte van 800 tekens en spaties, ofwel maximaal 48000 tekens worden geaccepteerd, dat de kolombreedte aangepast moet worden aan de feitelijke tekstbreedte en dat er verder geen defaults van ABACUS mogen worden veranderd.

Er zijn twee versies: een in SUPERBASIC (QLOKIDIPb and DIPCHARSb) zo dat iedereen ermee kan stoeien en een TURBO-gecompileerde versie TURBOed (QLOKIDIPc and DIPCHARSc) om de zaak te versnellen en om te kunnen multitasken. EXECed QLOKIDIPc wacht nederig om te worden geactiveerd door CTRL ALT o, CTRL ALT > of CTRL ALT m al naar gelang wensen met betrekking tot de marge op het papier voor meer spreadsheets op een blaadje. CTRL ALT x laat QLOKIDIP in het niets verdwijnen als je er genoeg van hebt.

10 maart 1989
jan deenik
gruttolaan 4, 2261 ev leidschendam,
nederland
tel 070-(3)275034 (' vanaf eind 1989)

De ATARI ST als SINCLAIR QL

De firma **Futura Data Center** uit Noorwegen heeft een Sinclair QL-emulator ontwikkeld voor de ATARI ST. Jos Moonen wist een exemplaar te bemachtigen en heeft deze getest. Lees in zijn artikel hoe snel en compatible deze QL-emulator is.

INBOUWEN

Alvorens de ATARI ST in een Sinclair QL te veranderen kan worden, moet er een kleine transplantatie worden uitgevoerd. De emulator bestaat namelijk uit een printje waarop onder andere een originele Sinclair ZX 8301 chip zit. Na het openen van de ATARI ST dient de metalen afschermkap te worden verwijderd, zodat er gemakkelijk aan het inwendige gesleuteld kan worden. Dit klinkt erger dan het in werkelijkheid is. De bedoeling is dat de Video-shifter van zijn voetje gelicht wordt, het emulator printje op het voetje gedrukt wordt en de video-shifter vervolgens op het daarvoor bestemde voetje op het emulator printje wordt geplaatst. Hierna dienen er nog zes draadjes te worden gesoldeerd, twee daarvan gaan naar de Atari GLEU-chip en de vier andere naar de weerstanden op de Atari hoofdprint. Daarna de afschermkap er weer op i.v.m eventuele storingen van HIFI-apparatuur en klaar zijn we. De hele operatie hoeft nog geen half uur te duren en is zeer eenvoudig.

OPSTARTEN

De nu in de Atari verborgen Sinclair QL moet worden opgestart met de eerste van twee bij de emulator behorende diskettes. Hierop staat het 49152 byt es beslaande komplette QL-operating system. Doordat de ROMS bij de QL beneden in het geheugen zitten (adres 0) en bij de Atari bovenin, kan het operating system gemakkelijk op hetzelfde adres (0) als in een echte QL worden

geplaatst.

Na het opstarten ziet men het orginele welkomstbeeld van de Sinclair QL:

F1....monitor
F2....TV

@1983 Sinclair Research Ltd

Nu dient de tweede diskette te worden geplaatst en vervolgens mag er op F1 of F2 worden gedrukt. De emulator laadt nu eerst een patch die het commando MDV uitschakelt.

Aangezien de Atari ST deze niet kent, zou het aanroepen van de microdrives tot een crach leiden.

Hierna laadt de computer nog een aantal programma's, allereerst EEn die het Atari ST toetsenbord omzet in een QL toetsenbord, gevolgd door Toolkit II (ja de wel bekende van Tony Tebby).

Tenslotte wordt er een programma geladen die het geluid van de QL emuleert.

Hierna kan er met de orginele QL programma's worden gewerkt!

Het grote voordeel van de QL-emulator ten opzichte van andere emulatoren voor de Atari ST is dat de orginele QL disks direct kunnen worden ingelezen door de Atari diskdrive.

Hier dus geen lastig omzetten van programma's van de QL naar de Atari ST met behulp van kabeltjes.

VERBLUFFENDE SNELHEID

De standaard QL-programma's draaien onder de emulator op de Atari drie tot zes maal zo snel als op de computer waarvoor ze geschreven zijn.

Het is zelfs zo dat de tekstverwerker QUILL, op een QL o zo traag, nu nog sneller is dan Atari's eigen vertrouwde tekstverwerker 1st WORD PLUS.

Het is daarom niet verwonderlijk dat de emulator het commando A_SPEED kent, waarmee de snelheid kan worden teruggebracht.

Vooral voor spelletjes is dit commando

een uitkomst, omdat je anders door de snelheid niet meer weet wat je eigenlijk aan het spelen bent.

De meeste emulatoren hebben doorgaans een hulpprogramma dat de software sneller laat werken, het is dan ook een vreemde gewaarwording nu eens het tegenovergestelde mee te maken.

Een vriend van mij, die nog een echte QL heeft, schreef voor deze test en basic programma, waarmee spanberekeningen gemaakt kunnen worden.

Hij draaide op zijn QL een gecompileerde versie van dit programma en ik de standaard basic versie op mijn Atari ST die dus de QL emmuleerde.

Terwijl dit bij mij na twee minuten klaar was, duurde dit bij hem nog zes minuten langer.

Verder hebben we nog verschillende demo's getest en een Benchmark test gedaan.

In alle gevallen was mijn QL emulator drie tot zes maal sneller dan zijn orginele QL, die hij overgens niet zo lang meer zal houden.

Een echte QL is volledig multitasking en op deze emulator werkt dit ook zonder problemen.

Ik ben geswitcht van tekstverwerker naar tekenprogramma en door naar een kopieerprogramma.

Dit verliep allemaal zeer snel en zonder problemen.

VERDERE BIJZONDERHEDEN

Met de QL emulator houdt je bij een Atari Mega ST-1 een vrij geheugen van 850 Kb over en bij de Atari Mega ST-2 houdt je 1875 Kb vrij over, wat beduidend meer is dan de standaard 128 Kb QL.

Op een QL met de grootst mogelijke geheugen uitbreiding houdt je net zoveel geheugen over als bij de Atari Mega ST-1 met QL emulator.

Sommige programma's van de QL maken gebruik van een programma op Eprom via de Rom poort, dit gaat een beetje moeilijk met de emulator daarom zit er het commando ROM_LOAD bij, deze laadt de inhoud van de QL Eprom in de emulator op hetzelfde adres als in de QL, mits de Eprom code van de QL op de juiste manier naar disk is weggeschreven.

Het is ook mogelijk de QL Eprom zo aan te passen dat hij in de Atari Rom poort past en is dan via het commando ROM_START op te starten.

In mode 8 zijn vier van de zeven kleuren te gebruiken en in mode 4 zijn alle kleuren te gebruiken.

Het geluid van de QL wordt ondersteund en de MIDI poorten werken gewoon, ook drive B en de beide printerpoorten werken goed tijdens de emulatie.

Voor mensen die zich afvragen of de permanent in de Atari ST aanwezige QL emulator problemen geeft als er Atari programma's worden gedraait, het antwoord is ontkennend.

De Atari veranderd uitsluitend in een QL als met de QL opstartdisk wordt opgestart.

De Atari wordt niet trager door de aanwezigheid van de QL emulator. Kortom de ingreep is volkomen veilig en zonder schadelijke gevolgen.

Het is ook mogelijk de bijbehorende software in Eprom te zetten of dit te laten doen, deze Eprom dan op een Eprom printje in de Rom poort van de Atari steken zodat het geheel zonder disk binnen 5 seconden als een QL opstart.

KONKLUSIE

De Sinclair QL emulator is de snelste van alle emulatoren voor de Atari ST.

Sommige QL programma's werken zelfs sneller dan vergelijkbare Atari ST programma's.

De mogelijkheid tot multitasking is gewaarborgd en de ingebouwde basic kent in sommige opzichten mooiere commando's dan Atari's eigen GFA basic, waarbij deze ook nog eens in snelheid wordt overtroffen door de QL basic.

AUTEUR: JOS MOONEN

ORGINELE ARTIKEL AANGEPAST
VOOR DE QUASAR MET
TOESTEMMING VAN DE
AUTEUR DOOR: FRED VAN DER NEUT
voor informatie Bel: 01807-10553

Buggies.

Na een Spectrum, een Atari, Sharp, Sanyo en Wang dan nu een QL.
Een computer met ingebakken virussen. Inmiddels wel gedocumenteerd
onder de naam 'bugs'.

Een van de eerste dingen die dus ondernomen dienden te worden was
het ontwerpen van een debugger.

Tot mijn vreugde kan ik zeggen dat me dat gelukt is. Sindsdien werkt de
QL een stuk beter. Onderstaand programmaatje gaat op zoek naar een
'bug', visualiseert hem en maakt hem onschadelijk.

```
80           REMark *** debugger ***
100      MODE 4
110      SCALE 100,0,0
120      WINDOW 512,256,0,0
130      PAPER 0 : CLS
140      x = 40 : y = 40 : d = 25
150      radhoek = 0
160      REPeat worm
170      circel_inf
180      END REPeat worm
190      weg
200 REMark
210      DEFINE PROCedure circel_inf
220 FOR hoek = 0 TO 358 STEP 2
230 x = x +((radhoek+ 1)/100)
240 IF INT( x ) = 80 THEN EXIT worm
250 y = y +((radhoek+ 1)/150)
260 INK 1 + hoek MOD 7
270 radhoek = hoek * PI/180
280 LINE x,y TO x - d*SIN(radhoek),y + d*COS(radhoek)
290 END FOR hoek
300           END DEFine
310 DEFINE PROCedure weg
320 FOR p = 1 TO 80 :PAN RND (1 TO 10):SCROLL - RND(1 TO
7)
330           END DEFINE
340 REMark Manus Cript
```

START_CHESS, SAVEBYTESc en SAVEBYTESb

Hierbij biedt ik onze public domain beheerde de volgende producten aan, waarvan hieronder een beschrijving.

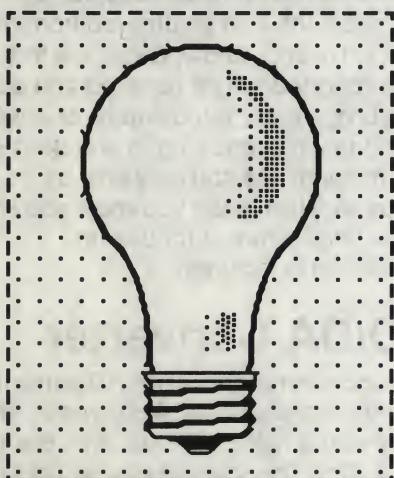
Deze kleine programma's kunnen worden gecopieerd op de copy van CHESS. LRUN MDV1_START_CHESS zal CHESS starten in een geresette QL of een QL waarin nog geen task liep.

Zodoende worden na adequate beantwoording van vragen twee faciliteiten geboden, m.n.:

1. De eventuele geheugenuitbreiding wordt verkleind tot het CHESS past (m.u.v. TRUMPCARD).
2. Het EXEC's het TURBO gecompileerde SAVEBYTESc, dat het mogelijk maakt CHESSscreens naar FLP1_ te saven. Als het spel beeindigd is, staan op die schijf screen0, screen1 enz. zijnde de achtereenvolgens opgeslagen prenten van het schaakbord. Met LBYTES FLP1_screen0 of een ander aanwezig nummer wordt de stelling weer zichtbaar of kan desgewenst met de QLOKI201printerdriver (in de QUASAR bibliotheek) in kleur op de OKIMATE20 GEDRUKT WORDEN. Een TKII maakt het mogelijk een lage prioriteit aan SAVEBYTc te geven, anders reageert CHESS slecht op commando's.

De grondslagen voor deze programma onderdelen kwamen uit SINCLAIR QL WORLD and QUASAR.

j. deenik, gruttolaan 4, 2261ev
leidschendam 070-(3 eind 1989)275034

Bright Ideas:

HARDDISC.

In de QL-USER van dec. 1985 stond in een advertentie van Medic een harddisc-drive van 5Mb met interface, samengebouwd met floppydrive en geheugenuitbreiding 512K, voeding alles compact samen in een blok, links in de QL gestoken, uiterlijk gelijk aan het deel dat nu rechts naast het toetsenbord zit en de microdrives herbergt; £ 449.-.

Dit zijn leuke ontdekkingen als je een gebruikte QL koopt met tijdschriften, programma's enz. erbij; zeker nooit wegdoen, dan liever iemand anders geven, b.v. uitdelen op een QL-DAG.

Ook C.S.T. introduceert daarin combinaties van 10Mb tot 40 Mb voor prijzen van £ 1100.- tot £ 2700,- en eventueel gekombineerd met een of twee floppies.

Zijn er leden die deze misschien bezitten of was toen de tijd ervoor nog niet rijp? De prijzen van Hfl. 4000.- tot Hfl. 10000,- lagen toen in elk geval heel anders dan nu wordt aangekondigd.

Nu is het waarschijnlijk veel interessanter omdat er grotere programma's of bestanden op meerdere floppies zijn gekomen en dan wordt zo'n vaste schijf veel belangrijker; het is erg lastig om steeds floppies te moeten wisselen om een programma te kunnen draaien.

We liggen wel wat voor op veel PC's met onze grootste Trump_card versie omdat nog velen maar tot 512K of 640K gaan waar wij met onze kaart tot 896K komen, en de mogelijkheid van multitasking erbij, (verschillende programma's tegelijk) wat veel anderen ook niet hebben/kunnen, naar ik hoor zeggen, dit alles bij elkaar maakt de aanschaf van een "dure" harddisk (kijk maar eens in de Consumentengids wat ze extra kosten) hier en daar best het overwegen waard, en als je dat dan nog kunt draaien met de nieuwste MS DOS Emulator, dan zijn er toch weer heel interessante dingen mogelijk geworden, voor wie een behoorlijke PC met zijn gebreken (ook wel voordelen) te kostbaar vindt.

C.H.M. Biemans.

HARDWARE

Helaas moet ik in het engels schrijven, omdat ik anders een tolk moet huren, en dit wordt mij iets te duur. I send you this letter on behalf of your interest in one of the following subjects. Should one of them not apply to you, it could be interesting to read it anyway. The easiest way to communicate, for me, is to send all mail, schematics and drawings, by 3.5" floppy disk. For some of you, this might be a slight difficulty, as there are people with just these Other Devices. That's why this first posting is on paper.

A. Jonker

At the Belgian meeting, I had a working version of the ROM/AD converter and a drumplotter device. Non working were AD/DA converter, and speech interface. To be constructed were the bus buffer and the colour palette. To be designed was the SCSI winchester interface. At the moment, we have a working version of the AD/DA converter, speech interface, sound interface and colourpalette as well.

ROM/AD converter

This device actually consists of two platters (PCB's) that are piggybacked together, and plugged in the ROM port. One pcb holds an address decoder and an EPROM socket, as do the usual ROM cartridges. The other pcb contains a AD756JN analog to digital converter (supplier: Analog Devices, price about Hfl 40,-; '10,-) two resistors, a capacitor, two diodes and a chassis-part of a HF-cable, and -for connection to the EPROM socket- two lines of dual pcb-pin-arrays. The schematics are very simple, it is actually the application note application 'Slow Memory Device mode', with the CS connected to OE of the EPROM socket. (schematics have appeared in the Dutch user magazine, SIN_QL_AIR.)

Drum plotter

The drumplotter, which was shown in Belgium, and referred to as 'A meccano set, but it worked', did it indeed. The software for it, only fit for the QL, consists of a heavy 50 Kbytes of code, comprising a few fonts as well. When we strip off the

extra fonts, code can be reduced to 16 KBytes, fitting a ROM on an expansion board. Now we use a simple 8 bit parallel outputport (NOT a centronics port!). Scheme can be obtained from me.

The devicedriver is called GRAPH, and can be handled as SCR or CON -without input of course-. All graphic commands but FILL do work on the device, with extra commands added for scaling and rotating text, determining acceleration, deceleration and maximum stepspeed of your particular plotter. Block mode or FILL does not work, for pen-saving reasons. It should be easy to implement however, by determining your pen-width, and setting the scale_x and scale_y (Yes, there are two!) accordingly. Now only one colour is implemented, as more colours need a precise adjustment of the plotter head, and we didn't find a neat solution for that so far. No, you can't use zero-position switches for that.

We have a plotter that is just intelligent enough to do a step in x- and/or y-direction, and lift or lower a pen. It has been published in the ELEKTUUR (the dutch version of ELEKTOR) and was called MONDRIAAN plotter, a composition in three colours. It can plot in three colours on (max) A3 paper, with an accuracy of .01 cm, and a top speed of 1000 steps per second. The ELEKTUUR folks have built an A2 version, out of stainless steel, which looked like a Rolls to our aluminium meccano-set plotter. (Actually a Rolls without engine, as they had no software to drive it ;-). The software -subject to improvement- can be ordered from me. Cost is Hfl 50,-, and updates are free. Any bugs reported will be repaired and cause updating. Please send floppy, or reliable cartridge when ordering. If you don't send any medium, we can only ship by 3.5" floppy, in which case you must add Hfl 5,- to the price. Manual for use and installation is included.

AD/DA Converter

As successor of the ROM-AD converter, I have built a dual AD/DA converter. This comes on a half Euro card, with 6 support chips. Only the scheme can be obtained from me. I use an '8 bit i/o subsystem' by

Analog Devices. The 8bit 200KHz throughput system chips cost each Hfl 35,-. Support chips and circuitry cost another Hfl 100,-, so at Hfl 150,- (app. '40) you have a dual 256 level (8 bits)analog I/O port. By means of input selectors, you can extend this to as many channels as you like, at the cost of maximum number of samples per seconds. Audio applications need a very carefully thought-over way of building your card, as the signals are very sensitive to noise and rumble.

Bus Buffer

A complete scheme of the bus buffer has been made now, at the moment I'm design the PCB for it. This is done by a CAD/CAM program running on a 386 IBM clone. (To my opinion those are the only two good things about an IBM, the other being its keyboard) The board outlines are outputted in ROLAND plotter format to a 3.5" disk, which can be read by the QL. After that, I let my plotter do the actual plotting. Until now I've made 80% of the PCB, and now comes the hard part (indeed, there is no auto router on the PCB designer), the last 20%. The dual sided PCB will hold 8 IC's, and has to be connected between the QL motherboard, which is stripped from its case, and a backplane, put together in a 19" rack. In the rack there is room for a heavy conventional (non-switching) power supply, a winchester harddisk, two floppies and 8 expansion slots.

Colour palette

I have had plans for making an extra screen device, with a higher resolution and more colours, but which can be managed by the QDOS operating system. It has to be a pixel-device, as opposite to a graphics device. The graphics to pixel interface (which means the transformation of floating- point world coordinate to integer screen(pixel) coordinates) will be done by the 68008, and the actual line drawing must be done by a dedicated processor. With 8 bits per pixel, one has 256 distinct colours. By means of a colour palette, this can be 256 out of a few million. As prices of graphics controllers and memorychips have become quite expensive -to put it mildly- recently, I decided to start with the expansion of the amount of possible colours on the standard QL. This means we have still 8 colours, but each logical colour can have an actual colour assigned to it. One can draw pictures in colour number 0-7, and assign 8 different levels of pink to it. (nice

when talking about pink elephants) To achieve this, I use a 256 entry colour palette. This is a small chip, about 1"x1" device, PLCC housed, which contains 256 'words' of 3 bytes each. The three bytes contain the amount of colour to be put in the output signal, for red, green and blue respectively. The cheapest version, which I use, has only 6 bits used per colour.

Connected to each colour bank is a 8 bits (in my version 6 bits) high speed D/A converter, with video amplifier.

8 pins are pixeladdresses. In PS/2 systems (for which the chip was designed), a pixel has 8 bits of colour value. When a pixel is about to be displayed, its contents is put on the pixel address lines. Thus a colour bank entry is selected. The contents of the three bytes in this entry is transferred to the input of the three video D/A converters, and transformed to an analog video signal.

On the QL, there are three video output leads, for red, green and blue. Each line has a 0 or 5 Volt output, and is ment for use with a digital colour display. (when used with an analog display, some interfacing has to be done, to make the signal level somewhere down to 1.5 Volts) The digital signal however, can be put to the pixel address lines of a colour palette. When colour 7 is selected, (by means of a white pixel on your normal QL screen) RGB leads will have digital code '111'. Thus the seventh entry in the colour palette is chosen, and its contents is displayed on the analog colour device (I us a SCART input plug on a domestic television set).

The colour to be output can be chosen by writing appropriate data to the colour palette. When I wish to have a bright blue (no, not big blue) I write the values 0,0,63 to the video palette entry 7. As I have only 6 bits, 63 means maximum amplitude. Red and green are set to 0. When I draw a line with ink=7, this will be displayed as a white line on the usual TV set. By the colour palette, it is seen as colour number seven, and this was filled with bright blue, so a bright blue line appears on the screen.

Recolour can be done very fast namely, by changing the contents of a specified colour register. This means that a recolour of the entire screen (unfortunately, you can't recolour just one window, all colours will change on the entire screen) can be achieved with only 4x7 MOVE.B in machine code, as opposed to at least 32000 MOVE.B on a usual screen.

One can use pleasant colours instead of those horrifying poor eight standard colours. (for instance, 8 true grey levels on

a colour display!) The only limitation is that only mode 8 works fine, due to some skew problems with the timing signals. I've had too little time to fix this bug until now.

SCSI interface

Dealing with 60 floppies when writing programs and storing data makes me feel a disc-jockey rather than a programmer most of the time. Disk management takes up to twenty percent of my time. A hard disk is a valuable extension in this case. Many people have the same thought, so the time has come to design a winchester interface.

Should we adhere to the 'standard' interface made by ***, or use the ***** interface? Should it be a SCSI interface or a ST-*** one? You can buy cheap drives for the latter, but larger capacities, CD-ROM, Floptical drive, flatbedscanners and the turn of big blue toward SCSI on their PS/2 systems (the name suggests it is only half a system, I think), vote for the former. The fact that my environment (which is the development area) is heading for SCSI interfaces, like Apple with their systems, is an extra impulse. Think of the possibility to take your SCSI device (the drive part, not the QL) with you, when you

should buy a new system, and it is clear that SCSI is the better choice. Not the *** or ***** SCSI interface, that either connect via the ROM port (Yeach), or can only handle one specific drive (Rodime 20/30Megs) but a universal, full SCSI implementation interface. Full implementation does include a computer-computer interface, as well as resource sharing capabilities. This gives the possibility of high speed networks and more QL's connected to one winchester as well. But designing needs a lot of time, manpower, ideas and knowledge, so we need all help we can get from you. Please send any reaction on a cartridge or 3.5" floppy to the address above, and all reactions will be collected and send to you after a while. Thus we create an information bulletin. 3.5" floppies are preferred! If there should be any error in your address, please let me know.

Yours truly
Ard Jonker

Bericht van een sinclair fan

en een bijdrage in de discussie wat met sinclair en de QL in het bijzonder.

Ons toegezonden door de de HCC

Mijn eerste computer kocht ik november 1982 een ZX81 voor net geen 400 gulden chip z80 en geheugen 1 K. Een maand later kocht ik hiervoor geheugen uitbreiding tot 16 K hiermee ben ik tot maart 1983 tevreden geweest maar heb toen 16 K omgeruimd voor 64 K. In april 1983 een printer en in november een data recorder aangeschaft.

Mijn volgende computer een QL, kwam in maart 1985 via de importeur in nederland op de markt, en deze heb ik toen meteen gekocht. Medio 1986 adverteerde sandy met een kast waarin de QL inclusief twee diskdrives en geheugen uitbreiding kon worden ingebouwd, deze wordt geleverd met een ibm toetsenbord en een geschakelde voeding. Deze kast heb ik meteen besteld, en na het inbouwen heeft mijn QL nooit langer dan vijf minuten meer

gewerkt, waarna hij op tilt ging. Hiervoor is hij meerdere keren terug geweest bij sandy wat samen ongeveer 5 maanden heeft geduurdt. Op dat moment, januari 1987, wordt komin de dealer van sandy en cst.

Dezelfde maand heb ik mijn sandy bij komin ingeruimd voor een thor, hiervan heb ik tot heden nog veel plezier.

Van mijn broer hoorde ik in december 1982 van de HCC waar ik toen lid van ben geworden. Deze hadden een speciale sinclair gebruikers groep. Op gebruikersdagen in utrecht van deze landelijke groep hoorde ik dat er in den haag een lokale groep bestond en ik ben toen gaan informeren of er ook een groep in amsterdam bestond. Omdat zover ik kon nagaan dit niet het geval was ben ik op de eerste zaterdag van de maand

november 1984 begonnen met maandelijkse bijeenkomsten voor sinclair enthousiasten.

In september 1984 is er de QL-user-group sin_QL_air gestart waarvan ik omdat ik reeds het plan had om een QL te kopen lid van ben geworden. In februari 1985 inventariseerde de contact persoon voor de regio Amsterdam of er interesse bestond om met een aantal QL bezitters in de regio Amsterdam bij elkaar te komen, waarop ik eenieder heb uitgenodigd om op de door mij georganiseerde bijeenkomsten de eerste zaterdag van de maand te komen.

Deze bijeenkomsten zijn nog steeds op elke eerste zaterdag van de maand in:
De Koperen Knoop
v. Limburg Stirumstraat 119
1051 BA Amsterdam
020-880126
zaal open om 11.00 uur toegang f. 2,50

Om de QL meer bekendheid te geven bij een groter publiek hebben een aantal van ons contact opgenomen met de sinclair gebruikersgroep van de HCC en met de afd. Amsterdam van de HCC met het verzoek om in november 1985 met een aantal QL's bij hun op hun stand tijdens de HCC dagen te mogen staan. Door omstandigheden is het contact met de sinclair groep minimaal geweest en staan we nu al een aantal jaren op de HCC dagen op de stand van de afdeling Amsterdam. Het jaar erop heeft de sinclair gebruikers groep contact met me opgenomen om ook met een aantal QL's op hun stand te komen staan, dit verzoek heb ik doorgespeeld naar de stichting sin_QL_air, welke hiervan gebruik heeft gemaakt.

Het afdelings bestuur van de HCC Amsterdam bestond in september 1987 nog maar uit twee leden waarvan er een wou stoppen, na een zeer indringende oproep voor bestuursleden heb ik me opgegeven, zodoende zit ik nu in het bestuur van de afdeling.

In de agenda van de HCC nieuwsbrief wordt de QL met name genoemd als computer die op de bijeenkomsten van de afdeling Amsterdam welkom is. Dit heeft er nog niet toe bijgedragen dat er buiten mezelf nog meerder bezoekers met een QL onder hun arm de afdelingsavonden bezoeken.

hans snel - postbus 61289 - 1005 hg
Amsterdam - 020-880126

Impressie van de bijeenkomst in Krimpen aan de Lek.

Het was er gezellig; de zaal was goed bezet en er waren diverse mensen zowel beginners die net hun eerste QL gekocht hadden als specialisten en het gezelschap was heel overzichtelijk. Er is flink gewerkt met de nieuwe MS-DOS Emulator en de meningen erover liepen

nogal uiteen, waarschijnlijk omdat het programma nog net niet genoeg uitgeprobeerd kon worden in zo'n korte periode, en de verwachtingen zijn nu eenmaal ook heel verschillend.

Een nieuwe Hard-Disc installatie was er nog niet te zien; Fred deelde wel een kopie uit van gegevens over een in losse onderdelen aan te schaffen "Rebel"-installatie van verschillende capaciteiten harddisks die in QL-World van April is aangekondigd; deze bestaat uit een losse interface van ongeveer hfl. 657,- exportprijs en hierbij kan dan een harddisc gekozen worden met een opslagcapaciteit van 20, 30, 40, 60, of 80 Mb.

Een complete set van 20 Mb. zal dan hfl. 1333,- exportprijs zijn. De aansluiting loopt via de expansiepoort, die dan geblokkeerd zal worden voor andere doeleinden zoals de trumpcard en discdrive-interface, maar om die ook te kunnen blijven gebruiken bieden ze twee verschillende verdeelblokken aan met vier aansluitingen waarvan de kleinste hfl. 281,- export kost en de andere met extra voeding ingebouwd in mooie behuizing hfl. 643,-.

Ook waren er diverse programma's die ik nog niet eerder zag, en er was een levendige uitwisseling van ervaringen en inzichten over hard- en software, en enkele mensen verkochten onderdelen en accessoires waar ook altijd een levendige belangstelling voor is.

De zaal was voorzien van een bar waar ook een kleine hap te krijgen was en de parkeerruimte was vlak bij de ingang.

Al met al een geslaagde bijeenkomst.

C.H.M. Biemans.

WAT NA DE QUANTUM LEAP.

Wat de meeste onder u wel zullen beamen is dat de QL een computer is die prima voldoet voor wat betreft de prijs prestatie verhouding. De meeste onder ons kunnen dus ook niet meer zonder hun QL leven. Er is echter EEn probleem, en dat is dat de QL niet meer gemaakt wordt, hij is hier en daar nog wel verkrijgbaar voor de byzondere lage prijs van ± F 350,00 .

Maar dan toch gaat het hier om het opmaken van de voorraad.

De opvolger van de QL tot nu toe is de THOR, dit is een prima machine die volledig QL compatible is. Het nadeel van de THOR is dat hij erg duur is en hij heeft net als de QL zelf zijn beperkingen. (voor zover hierover kan spreken) De aangekondigde FUTURA met al zijn toeters en bellen is nooit verschenen en dus is dit project ter ziele gegaan. Dus je zou haast zeggen dat de QL dreigt uit te sterven.

Niets is minder waar !!!!!

Voor de ATARI ST serie is een QL emulator ontworpen door de firma FUTURA DATA CENTER uit NOORWEGEN, de software die hier bij hoort is geschreven door TONY TEBBY. (deze software is verkrijgbaar op schijf of op Eprom) Deze emulator is zelfs nog een stuk sneller dan de QL himzelf.

Zoals ik al zit is er een stuk software en hardware nodig, de hardware moet in de ATARI zelf worden geplaatst, maar dit gaat vrij eenvoudig.

Voor meer byzonderheden hierover verwijst ik naar het artikel van Jos Moonen.

Nu ben ik ergens tegen aan gelopen dat ik vrij voordelig aan ATARI ST's kan komen mits er 20 stuks worden afgerekend, dit geldt ook voor de QL emulator voor deze ATARI.

Om open kaart te spelen staan hieronder de prijzen voor de ATARI ST en de QL emulator.

Het zijn prijzen zonder monitor want ik neem aan dat de meeste QL gebruikers alleen monitor hebben.

Even een uitleg: ATARI MEGA ST-1 is een

ATARI met 1 Mb geheugen ATARI MEGA ST-2 is een ATARI met 2 Mb geheugen

De ATARI MEGA ST-1 is moeilijk uitbreidbaar naar 2 Mb, dit moet dan gebeuren door RAM chips over de orginele RAM chips heen te solderen en dan nog aan aantal adres lijntjes aan te leggen.

De ATARI MEGA ST-2 is makkelijk uit te breiden naar 4 Mb want de soldeer eilandjes hiervoor zijn al voorbereidt op de print.

De prijzen zijn:

bij enkele stuks

MEGA ST-1 p/stuk	F 1595,00
MEGA ST-2 p/stuk	F 2502,00

bij 20 stuks

MEGA ST-1 p/stuk	F 1525,00
MEGA ST-2 p/stuk	F 2392,00

bij 40 stuks

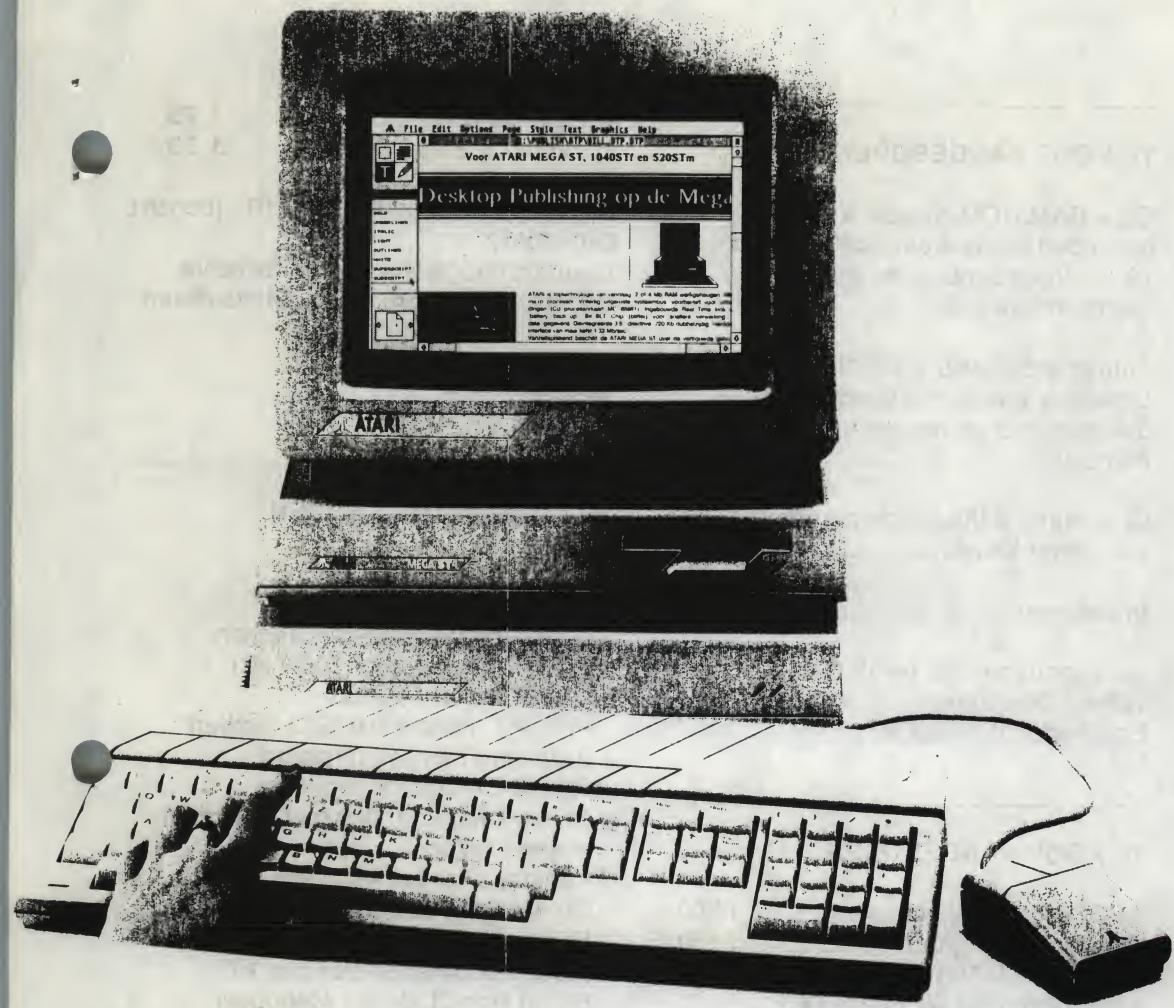
MEGA ST-1 p/stuk	F 1499,99
MEGA ST-2 p/stuk	F 2349,00

Wilt u toch een ATARI SM-124 monitor, deze kosten ± F 360,00

bij enkele stuks
QL emulator incl:
software en ZX-8301

bij 10 stuks of meer
F 550,00

Uiteraard krijgt u op alle gekochte apparatuur volledige garantie. De QL emulator die hier wordt aangeboden is dus de versie inclusief ZX-8301 chip en inclusief software. Dus hoe meer zielen hoe meer voordeel. Overgens is het mogelijk om diskdrives die nu voor de QL worden gebruikt ook te gebruiken voor de ATARI ST's, dit geldt uiteraard ook voor printers en modems. Natuurlijk emuleert de ATARI wel de QL maar u kunt hem ook gebruiken als de ATARI zelf en als APPLE MACINTOSH (deze wordt volledig softwarematig geemuleerd) en als COMMODORE AMIGA (ook deze wordt volledig softwarematig geemuleerd) en dan ook

nog als MS DOS machine (ook deze wordt volledig softwarematig geemuleerd) Voor al deze verschillende systemen is natuurlijk een vracht aan software beschikbaar en het mooi is dat EEn machine al deze verschillende systemen emuleert, ik zal het nog even allemaal op een rijtje zetten.

De ATARI ST emuleert: QL (QDOS)
APPLE MACINTOSH COMMODORE
AMIGA MS DOS en zichzelf

Nu nog even wat technische informatie over de ATARI MEGA ST zelf.

1 of 2 Mb ram 68000 processor Real time klok mer batterij backup Blitter chip (dit is een processor die de uitvoering van programma's versnelt, met name naar het beeldscherm) 3x inch diskdrive (720 Kb) Diskdrive controller Parallel interface Serieel interface Midi interface Tos operating systeem met GEM en nog veel meer. Wilt u meer informatie of heeft u interesse bel dan snel naar.

FRED VAN DER NEUT
01807-10553

oproep

Wie heeft er op de bijeenkomst in Zijtaart aan mij om een multi eprom printje gevraagd
Neem dan even kontakt met mij op, want je adres is in het ongerede geraakt.

Gerard van Rooijen 03402 - 33027

U R A G E A N B O D

TE KOOP AANGEBOREN

QL + RAM/ROM-module + Baterij-backupped klokje + Joystick met kabel + 20 cartridges met software in Transformbox:fl 325,-

Trumpcard-256Kb + 720Kb 3.5 Inch Diskdrive in kast met voeding + 50 diskettes met de nieuwste software + manuals:fl 1250,-

QL-printer + 64Kb Hardware Printerbuffer + 2 printer-kabels:fl 600,-

In één koop:fl 2000,-

Bel voor informatie na 19:00h
Wilfred Geerlings,
Enschede, 053-763099.

TE KOOP AANGEBOREN

2x QL (JS-ROM) compleetfl 200,-
Zenith monitor groenfl 150,-
Seikosha GP 500 AS printerfl 150,-
Alluminium tafel voor twee QL's + monitor + printer + schakelaar voor monitorfl 100,-
Chess, Basic Ally, Cosmos, Zcul, Hoverzone, Strippoker, Horrorday, Memesis + muziek
Lost Pharaoh, per stukfl 25,-
Starburst, Treasure hunt, Starplod, Valagon, per stukfl 15,-
Tien blanke cartridges in Transformbox (20) per stukfl 60,-
Assembly Language 6808fl 15,-
Advanced user guidefl 25,-
ex. verzend/vervoerkosten.

Johan Jansen, Salvatorhoeve 91
4305 NA Ouwerkerk Tel. 01114-2639

I.v.m. vakantie neem ik geen nieuwe bestellingen meer aan ook om een en ander te heroverwegen. Daarom is nu alleen nog mijn voorraadje te koop:

Nu nog leverbaar:

50 Cartridges

10 fl 65,-(incl. verzendk.)
1 Professional Monitor (c)fl 130,-
1 Flashback (c)fl 110,-
1 Chocolate Solution 3.5 diskfl 500,-
1 Membraamfl 20,-
1 Digital C SE (c)fl 150,-
Nb. Handl. licht beschadigd (gaatjes verkeerd)

1 QDRAW (c)fl 75,-
1 Zapper & Eagle (c)fl 50,-

Prijzen excl. verzendkosten fl 10,- (behalve cartridges)

Levertijd hoogstens 1 week (behalve Chocolate Solution) Cheque/betaalkaart meezendende giro 5952236

J.P. Venema
Westereems 1
9642 KP Veendam

TE KOOP AAMNGEBODEN

Complete setup QL met

- Voeding en manual
- SuperQboard met 512K memory
- 2x23.5" drives dsdd (700K elk)
- 10 3.5" diskettes dsdd
- PHILIPS monitor BM7522 (amber)
- Instelbare monitorstandaard
- RS232-Centronics converter
- Printer BrotherM1009 met ketting en reserve linten
- Kettingpapier (ca 4000 vel)
- Complete bekabeling
- Veel software:
 - Metacomco Assembler dev. kit
 - HiSoft MonQL disass./debugger
 - GST QL macro-assembler
 - Cartridge Doctor
 - Tasman Tascopy QL
 - Ultrasoft Mandelbrot magic
 - EYE-Q
- Veel literatuur
 - QL SB def. handbook (Jones)
 - QL gamemaster (Bank)
 - Making most of Sinclair QL
 - Mach. code progr. on the QL
 - QL Advance user guide Dickens
 - The M68000 microprocessor
 - Veel nummers van QL-World

Vraagprijs excl. eventuele verzendkosten fl 1400,-

W.P. Neidig
Rulstraat 7
5662 ER Gelldrop
040-862945

CARTRIDGES TE KOOP

Ik heb er nog 25 prijs per stuk fl 5,-

Tel 01807-11466 na 19.00 uur

TE KOOP

ABC muis interfaceF 50,00
Dit is een muis interface die zeer eenvoudig is aan te sluiten op de QL via de seriMle poort 1 of 2. De voeding hiervoor is te betrekken vanuit de Rom poort.

512 KB EXPANDER RAM
(geheugenuitbreiding)F 350,00
Deze 512 k zit op een printplaat met doorvoerconnector zodat altijd nog een andere interface op de QL aangesloten kan worden in combinatie met deze geheugenuitbreiding. De geheugenuitbreiding is eenvoudig aan te sluiten op de expansiebus van de QL.

5w inch slimline diskdrive 720 KB
incl. voeding met systeemkastF 300,00
Deze diskdrive met shugart bus is aan te sluiten op elke QL disk interface. Hij wordt dus geleverd met voeding en met een systeemkast waar heel de QL met randapparatuur kan worden ingebouwd.

128 KB EPROM BOARDF 125,00
Op dit Eprom board kunnen 4 x 32k Eproms geplaatst worden.
In deze Eproms kunnen diverse Eproms worden geblowd. Deze kaart is voorzien van doorvoerconnector zodat hierop weer andere interfaces kunnen worden aangesloten. Deze kaart is eenvoudig aan te sluiten op de expansiebus van de QL.

QL zonder voedingF 175,00
TOOLKIT II OP EPROMF 50,00
SPEEDSCREEN OP EPROMF 50,00
(orgineel)
SPEEDSCREEN OP EPROMF 50,00
(orgineel)
ICE OP EPROMF 50,00
(orgineel)
CPM OP EPROMF 50,00

DIVERSE ORGINELE SOFTWARE (op cartridge) :

CHESS (SCHAAK PROG.)F 25,00
QDRAW (TEKEN PROG.)F 15,00
THE RETURN OF BJ (SPEL) ...F 10,00
QL HOME FINANCE (FINANCIËEL)F 15,00
QL ASSEMBLER (ASSEMBLER)F 15,00
QL RAM DISK & UTIL. (RAM DISK + UTILITY)F 15,00

MICRODRIVE OPBERGDOOS (voor 25 cartridges)F 15,00
MICRODRIVE OPBERGDOOS (voor 25 cartridges)F 15,00
CARTRIDGES 80 STUKS Z.G.A.N. 4
STUKS VOORF 15,00

FRED VAN DER NEUT 01807-10553

TE KOOP AANGEBODEN

In goede staat verkerende QL printerf 475,00
H. Gerardts
's-Gravenhage
Tel. 070 - 543338

TE KOOP AANGEBODEN

Twee 3 inch discdrives 1/2 Mbyte per disc
Samen met 27 diskettesf 400,00
R.M. Crevecoeur
tel. 015-571350

TE KOOP AANGEBODEN

QL met 512Kb uitbreiding (SANDY SuperQboard
Kleurenmonitor
Diskdrive 3,5 inch DSHD, Modem
Tandy plottertje CGP-115
Veel software en veel boeken
Veel nummer van het blad QL User en van Quasar
Alles liefst in één koop
Prijs t.e.a.b. boven f 1500,-
Telefoon 02945-3558 of 1368
In het weekeinde in Amsterdam en door de week in Groningen te zien.

TE KOOP AANGEBODEN

Sandy QXT kast+4-weg verdeelbordf 120,-
Sandy QXT geschakelde voeding f 85,-
5 1/4 " 360 KB Discdrivef 150,-
512 KB RAM (Miracle)f 275,-
Miracle Parallel i/ff 50,-

Coen Veldhuis Tel 010 - 4667678

TE KOOP AANGEBODEN

DiskIF voor QLf 85,-
Tel. 01829-3972

U
R
A
G
e
n
A
R
B
O
D

TE KOOP GEVRAAGD

Geheugenuitbreiding 512K of Trumpcard

B. Drost
Tel. 03446-1440

TE KOOP GEVRAAGD

Diskdrive +interface voor QL

Victor Barneveld
Tel. 018867(tot 22.00 uur)

TE KOOP AANGEBODEN

Geheugenuitbreiding 512k en print layout
van CST diskinterface

Hardy Klink
de Grutto 47
7609 DD Almelo
Tel. 05490-25737 na 18.30 uur

GEVRAAGD

Geheugenuitbreiding

Zijn er mensen die programmeren in
Digital Precision C

P. van Egmond
Hoefblad 1
2231 WB Rijnsburg

GEVRAAGD

Ik ben op zoek naar printerdrivers voor de QL die diverse types letters uit mijn (Seikosha sp1000 ser) kan laten printen op papier en dit op een manier zodanig dat je al typende op het scherm de QL tekens ziet en op je printer papier wat je wilde. Een methode om ook formaten i.p.v. aantal regels in te stellen zou ook handig zijn. De printerdriver op floppy of cartridge is nog handiger.

A.W. Boot
Dijkstraat 105
5554 PR Valkenswaard
Tel. 04902 - 15268

TE KOOP AANGEBODEN

BROTHER margrietwielprinter HR 15, met
diverse margrietwieljes en inktlinten
centronics aansluiting.....f 750,-

Tel. 03402 - 33027

SPELREGELS voor het plaatsen van advertenties in Quasar

Alle leden kunnen gratis een
advertentie in vraag en aanbod
plaatsen. Alleen schriftelijke
advertenties kunnen worden
geaccepteerd.

Wij verzoeken duidelijk te schrijven
het liefst uitgeprinte versie en bij
langere advertenties is het zeer
wenselijk een cartridges met een
Quill-file van de advertentie bij te
voegen. (deze wordt
geretourneerd).

Advertenties zenden aan:

Redaktie Quasar
Gruttostraat 15
3435 DJ Nieuwegein

PRIJSLIJST QL ONDERDELEN

Membraam	f 20,00
Bubbelmat	f 15,00
Microdrive Unit (ruil)	f 60,00
Ula Microdrive (lc 29/30)	f 30,00
Rubber wieltjes voor microdrive per stuk.....	f 2,75
8049 (IC 24).....	f 35,00
ZX8301/CLA2310 (IC22)	f 45,00
ZX8302 (IC23)	f 50,00
HAL 8449QL (IC38).....	f 45,00
MC 1377 (IC28)	f 15,00

Alle prijzen zijn incl. verzendkosten.
Voor al deze onderdelen kunt U zich
wenden tot Michel Spanjer
tel. 03404 - 20581 na 19.00 uur

U
R
A
G
e
n
A
B
O
D